

Elewijt - Rubenslaan

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 0886

Titel

Archeologienota Elewijt - Rubenslaan: Verslag van Resultaten

Auteur(s)

Bram J. L. van Arnhem & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-673

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021L240

Plaats en datum

Beerse, 12/01/2022

INHOUD

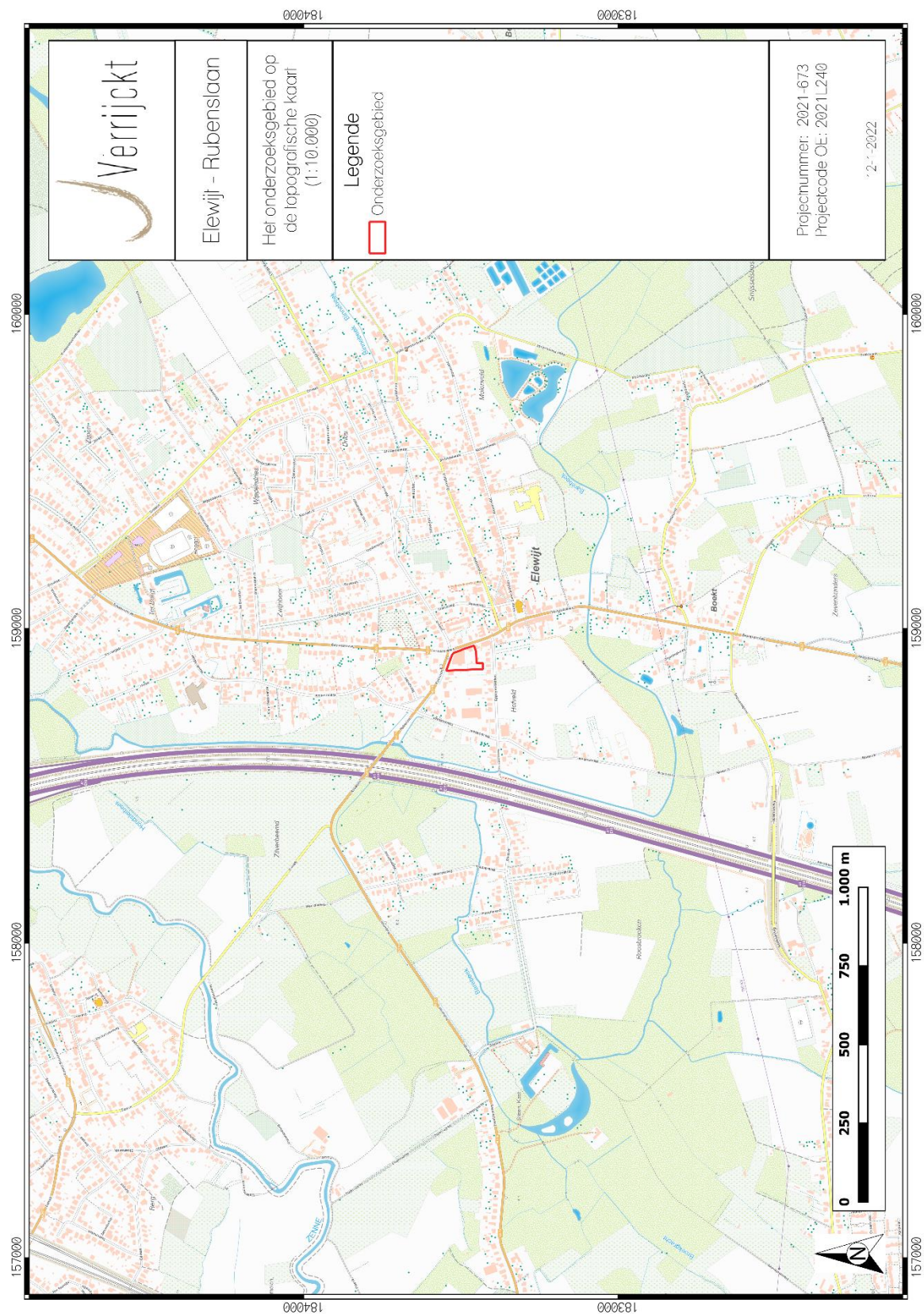
1	Bureauonderzoek.....	3
1.1	Beschrijvend gedeelte.....	3
1.1.1	Administratieve gegevens	3
1.1.2	Onderzoeksopdracht	6
1.1.3	Juridisch kader.....	6
1.1.4	Randvoorwaarden	7
1.2	Werkwijze en strategie	7
1.3	Aanleiding	8
1.3.1	Huidige situatie en gekende verstoringen	8
1.3.2	Geplande werken en bodemingrepen	9
1.4	Assessmentrapport	14
1.4.1	Topografische situering	14
1.4.2	Landschappelijke en hydrografische situering	14
1.4.3	Geologische situering.....	18
1.4.4	Bodemkundige situering	18
1.4.5	Historische bronnen	25
1.4.6	Cartografische bronnen	25
1.4.7	Archeologisch bronnen	44
1.5	Besluit	54
1.5.1	Beantwoording onderzoeksvragen	54
1.5.2	Archeologische verwachting	55
1.5.3	Potentieel op kennisvermeerdering	57
1.5.4	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	57
1.5.5	Samenvatting	59
2	Lijst met figuren	60
3	Lijst met tabellen.....	60
4	Plannenlijst	61
5	Bibliografie	65
6	Bijlagen.....	67

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

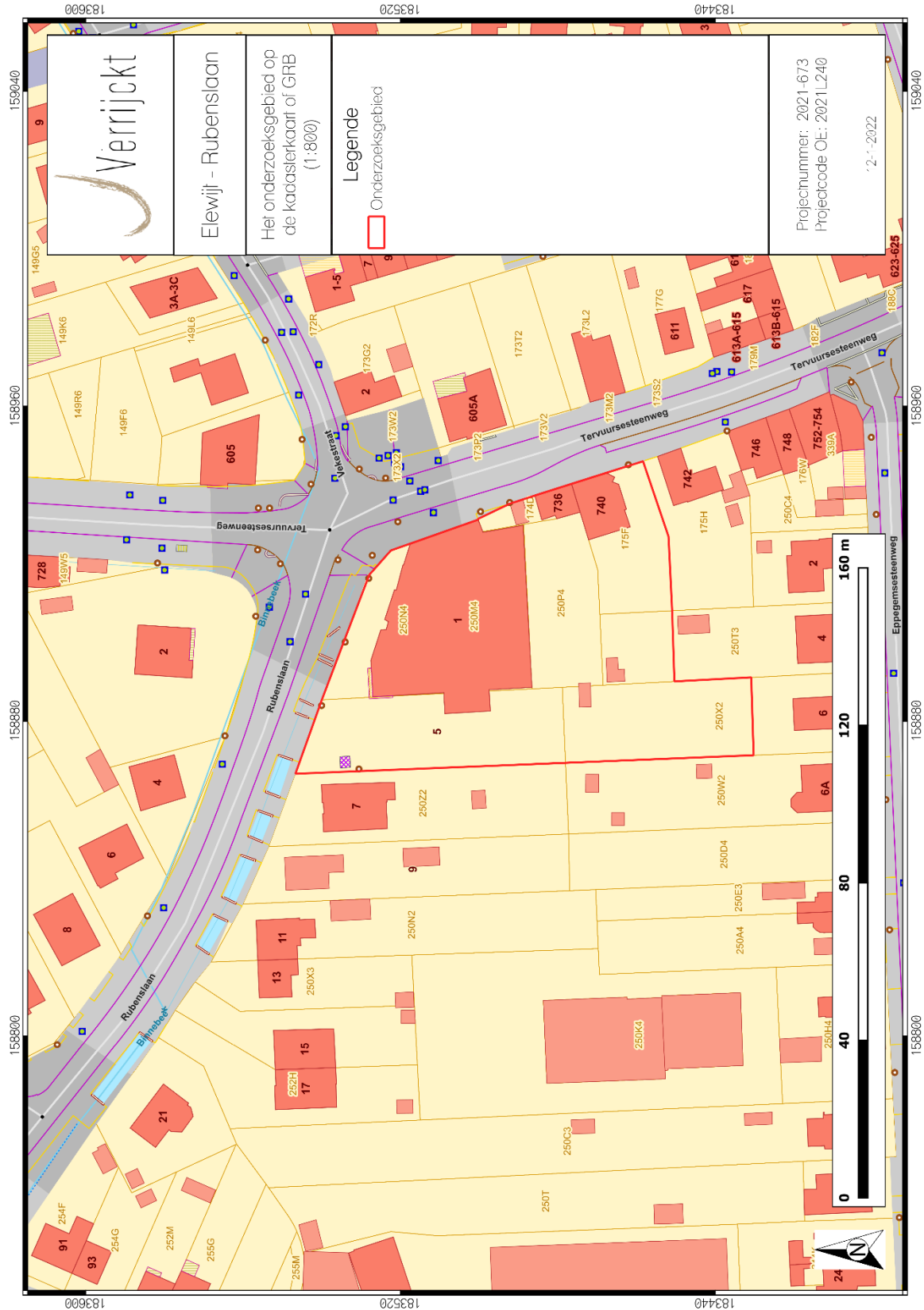
1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-673
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021L240
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Zemst
	Deelgemeente	Elewijt
	Straat	Rubenslaan
Kadastrale gegevens	Gemeente	Zemst/Elewijt
	Afdeling	4 ^{de} Afdeling
	Sectie	Sectie D
	Percelen	174D, 175F, 250N4, 250M4, 250T3 en 250X2
Coördinaten	Noordoost	X: 158923.391 Y: 183522.377
	Noordwest	X: 158866.843 Y: 183546.645
	Zuidoost	X: 158946.056 Y: 183458.503
	Zuidwest	X: 158872.623 Y: 183398.921
Oppervlakte onderzoeksgebied		Ca. 6 508 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 1 667 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Figuur 1: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart (1:10.000)¹

¹ AGIV 2021a

Figuur 2: Het onderzoeksgebied op de kadastrale kaart of GRB (1:800)²

² AGIV 2021d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande uitbreiding van een grootwarenhuis aan de Rubenslaan te Elewijt, een deelgemeente van de gemeente Zemst (prov. Vlaams-Brabant). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.³

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het onderzoeksgebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het onderzoeksgebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra de archeologienota in akte is genomen is door het agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?
- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2019

bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het te onderzoeken plangebied wordt een uitbreiding van een grootwarenhuis gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied 6 508 m² en bedraagt de bodemingreep 1 667 m². Het onderzoeksgebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.⁴

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied bedraagt 3 000 m² of meer én de ingreep in de bodem is minstens 1 000 m². Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het onderzoeksgebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het onderzoeksgebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het onderzoeksgebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart

⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het onderzoeksgebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historische kaart materiaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het onderzoeksgebied.

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het te onderzoeken plangebied omvat een grootwarenhuis met een uitgebreide parkeerzone, gelegen aan de Rubenslaan, twee halfopen woningen met een tuinzone, bijkomende verhardingen (oprit, terras, koer, etc.) en/of bijgebouwen, gelegen aan de Tervuursesteenweg, en een deel van een tuinzone behorende tot een woning, gelegen aan de Eppegemsesteenweg.

Alle plannen met de huidige toestand en de toekomstige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.

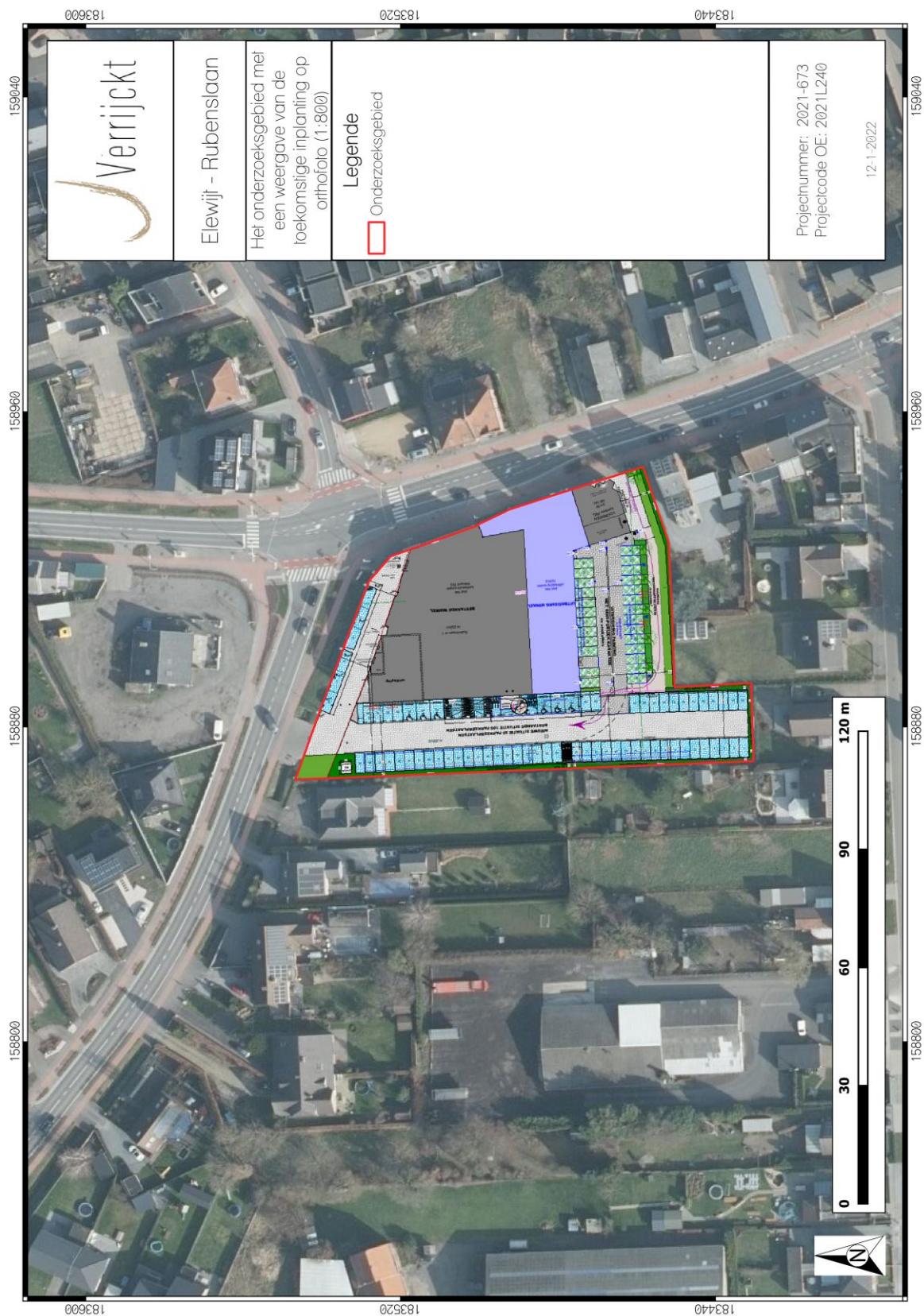
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de uitbreiding van een grootwarenhuis. De uitbreiding zal plaatsvinden tussen het bestaande grootwarenhuis en de halfopen woning met het huisnummer 740 aan de Tervuursesteenweg. Hierbij zal de parkeerzone, achter het grootwarenhuis, worden verwijderd en de nabijgelegen halfopen woning met het huisnummer 736 en bijgebouw aan de Tervuursesteenweg worden afgebroken. Op vraag van de opdrachtgever blijft de reeds aangehaalde halfopen woning met het huisnummer 740 en de bijhorende verharding (oprit) behouden. De gehele tuinzone van de halfopen woning met het huisnummer 740 en een deel van de aangrenzende tuinzone van de open woning met het huisnummer 4 aan de Eppegemsesteenweg zullen ingericht worden als een (nieuwe) parkeerzone, bestaande uit 26 parkeerplaatsen, waaronder 4 voor elektrische voertuigen (laadpalen). De parkeerzone wordt opgetrokken in klinkers en grasdallen en aangevuld met een doorgang voor voetgangers en fietsers in dolomiet en verscheidene boom- en siertuinperken. De doorgang sluit aan op de te behouden verharding van de halfopen woning met het huisnummer 740. Om een inrit te kunnen voorzien voor de (nieuwe) parkeerzone dienen twee parkeerplaatsen van de aanpalende, verder te behouden parkeerzone, te worden verwijderd.

De uitbreiding zal, via rechtstreekse funderingen, gefundeerd worden tot op een diepte van ca. 100 cm -mv. Ter hoogte van de nieuwe parkeerzone zal de bodem in een eerste fase tot op de draagkrachtige ondergrond worden afgegraven en genivelleerd, om vervolgens tijdens een tweede fase te worden opgehoogd met niet waterdoorlatende of waterdoorlatende materialen. Voor de aanleg van de verhardingen, de nutsvoorzieningen en de groenaanleg zijn tot op heden nog geen exacte dieptes gekend. Algemeen kan aangenomen worden dat verhardingen tot op een diepte van ca. 35 à 50 cm -mv. worden aangelegd. Nutsvoorzieningen worden tot op een minimale diepte van ca. 80 cm -mv (vorstvrije zone) ingegraven. Groenaanleg gebeurt doorgaans op een diepte van ca. 30 à 45 cm -mv.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat eventuele archeologische waarden in de zones van het onderzoeksgebied waar een bodemingreep zal plaatsvinden onherroepelijk vernietigd zullen worden.

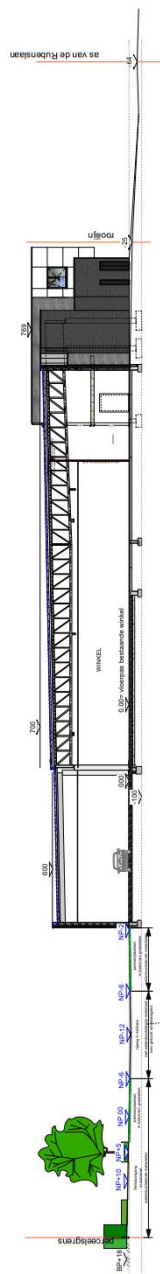
Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in bijlage.

Figuur 3: Het onderzoeksgebied met een weergave van de toekomstige implanting⁵ op orthofoto (1:800)⁶

⁵ Plan aangebracht door initiatiefnemer.

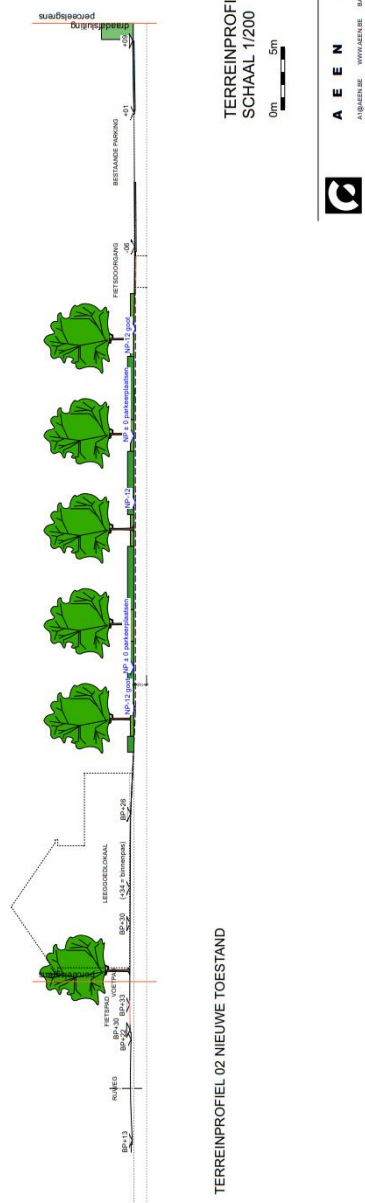
⁶ AGIV 2021e

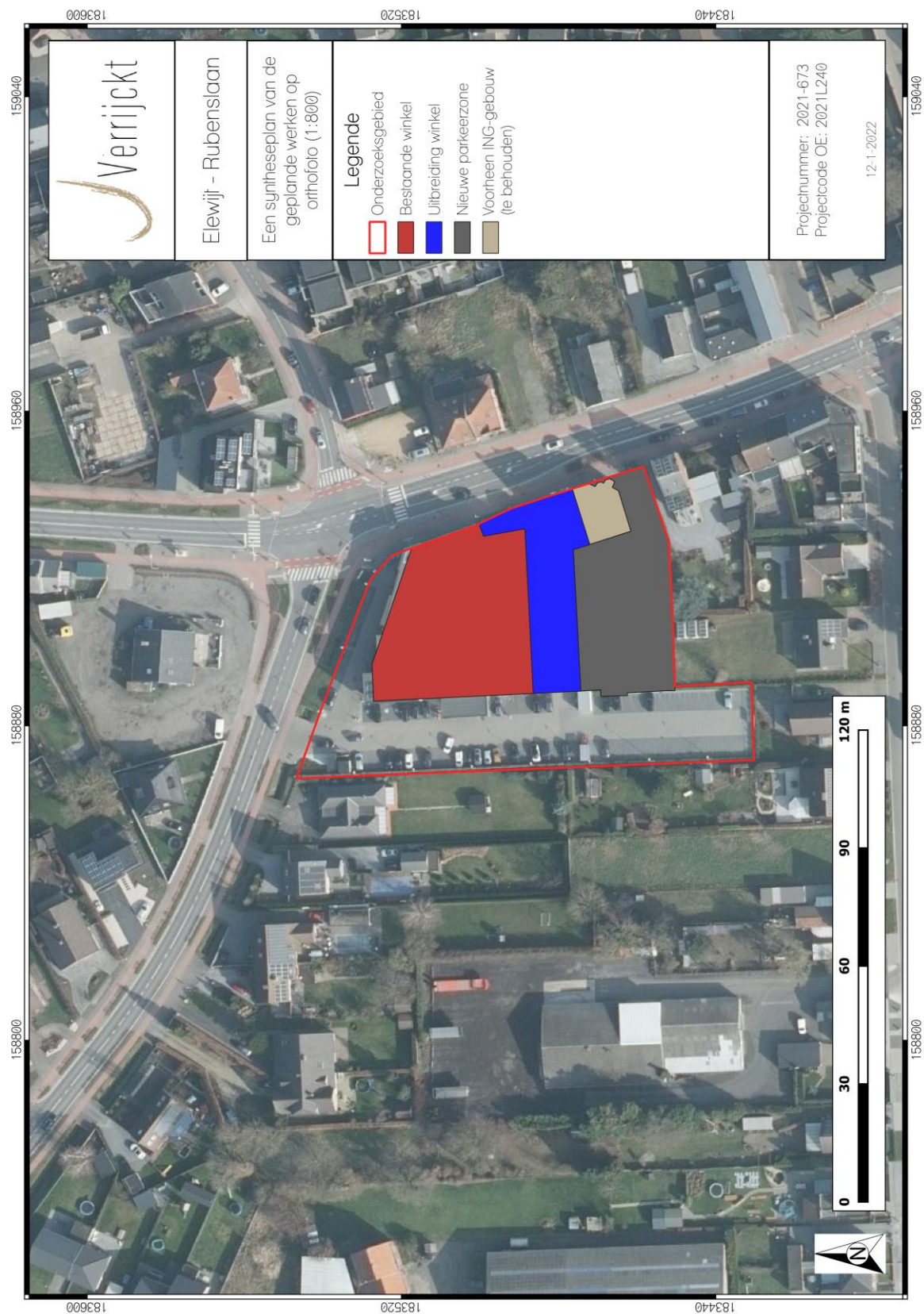
TERREINPROFIEL 01 NIEUWE TOESTAND

TERREINPROFIEL NIEUWE TOESTAND
SCHAAL 1/200

Figuur 4: Twee snedes van de geplande werken

Figuur 5: Een syntheseplan van de geplande werken op orthofoto (1:800)⁷

⁷ AGIV 2021e

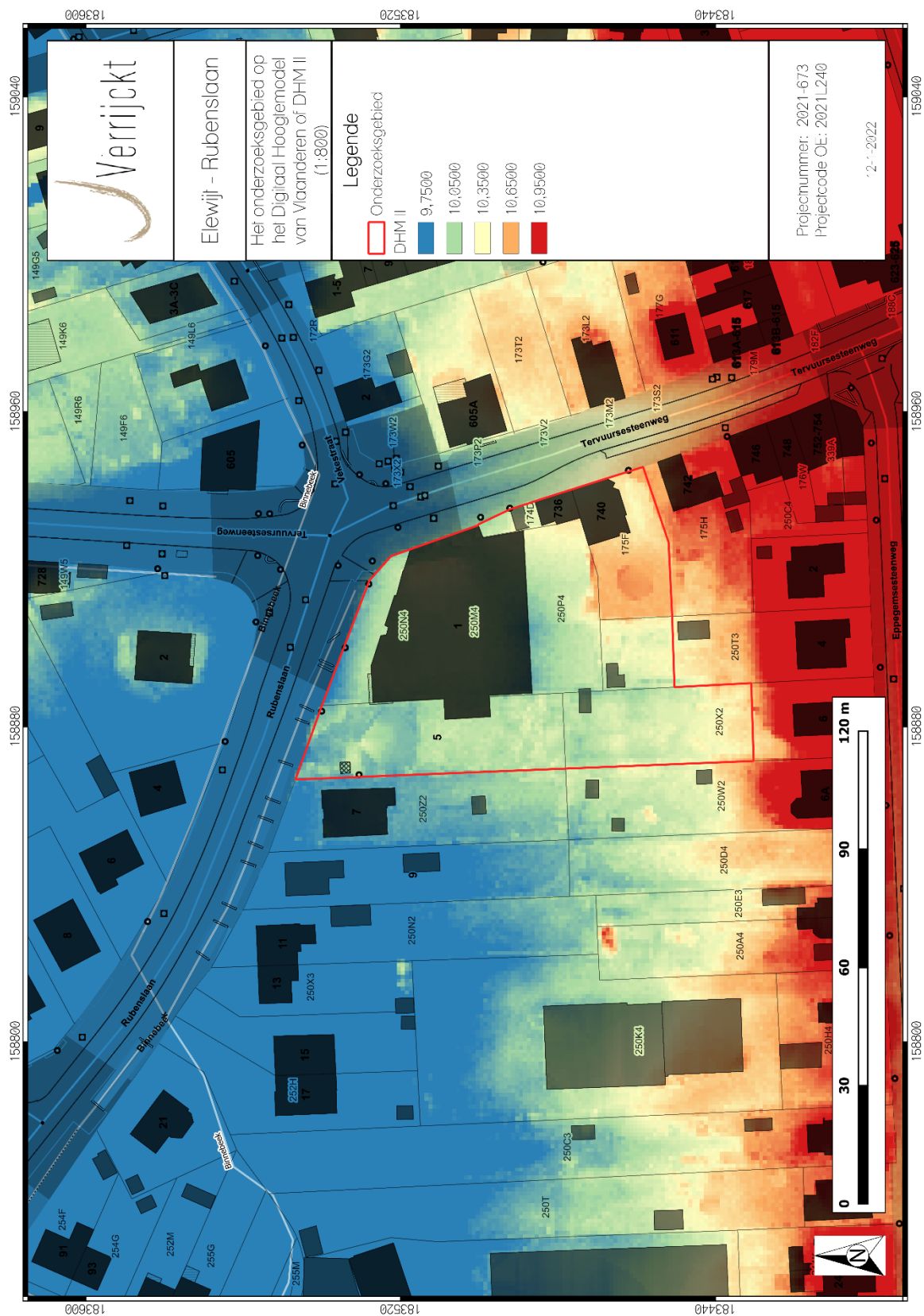
1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het onderzoeksgebied is weergegeven op Figuur 1. Het te onderzoeken plangebied situeert zich aan de Rubenslaan te Elewijt, een deelgemeente van de gemeente Zemst (prov. Vlaams-Brabant). Het onderzoeksgebied is gelegen tussen de woningen met tuin aan de Rubenslaan en de Eppegemsesteenweg in het westen, de Rubenslaan in het noorden, de kruising tussen de Rubenslaan, de Tervuursesteenweg en de Vekestraat in het noordoosten, de (rij)woningen met tuin nabij de kruising tussen de Tervuursesteenweg en de Eppegemsesteenweg en de woningen met tuin aan de Eppegemsesteenweg in het zuiden. Het onderzoeksgebied ligt op ca. 195 m afstand (in vogelvlucht) van de Sint-Hubertuskerk, op ca. 311 m afstand (in vogelvlucht) van de grens tussen de gemeentes Zemst en Steenokkerzeel, op ca. 964 m afstand (in vogelvlucht) van het gehucht Wippendries, op ca. 1,1 km afstand (in vogelvlucht) van het kasteel “Het Steen”, ook wel het Rubenskasteel genoemd. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de overgang tussen de meer stedelijke omgeving van Elewijt en de landelijke, meer groene, zone tussen de deelgemeenten Elewijt, Weerde te Zemst en Houtem te Vilvoorde.

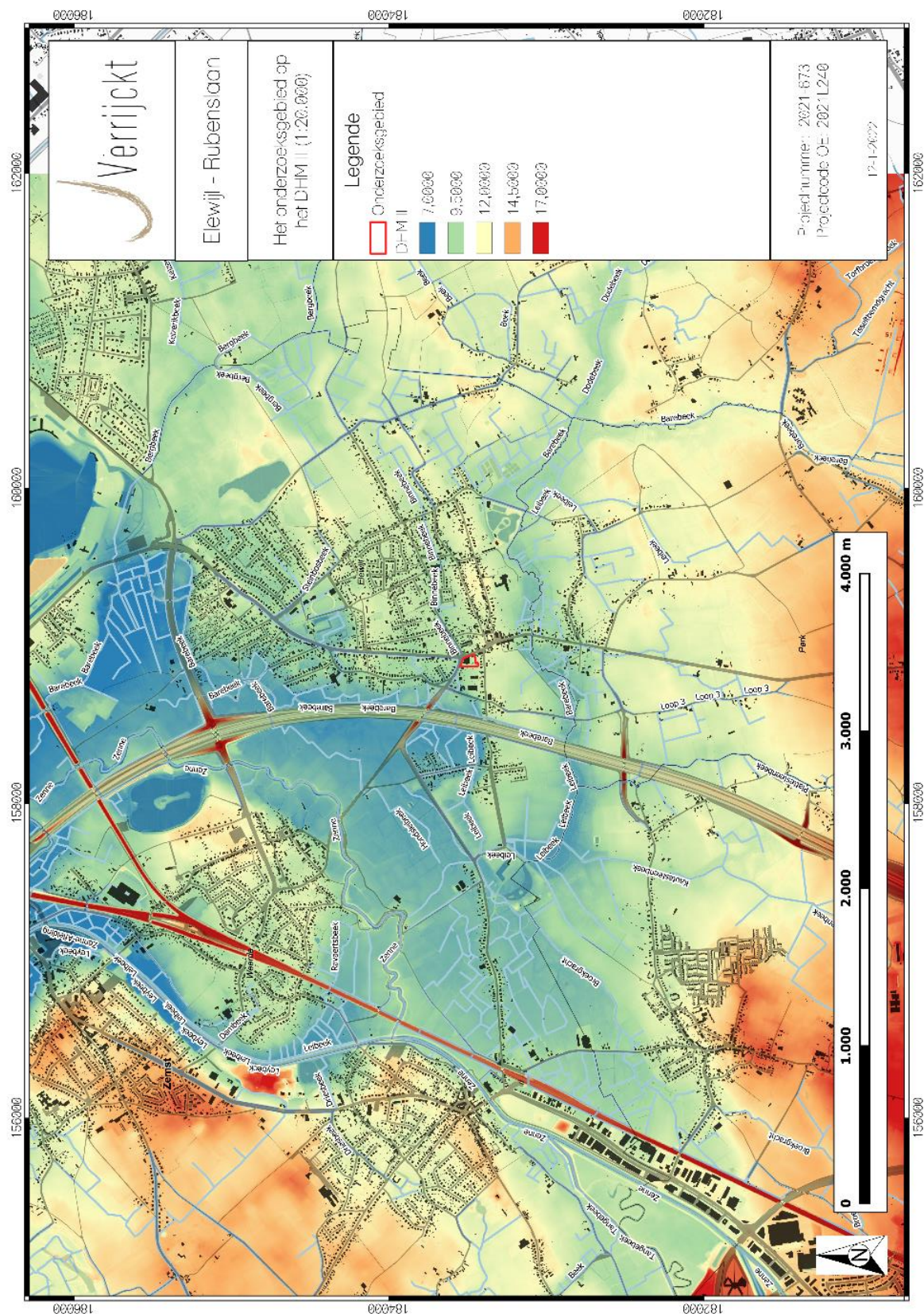
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

Het onderzoeksgebied kent volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen een hoogte tussen ca. 9,83 m en 10,65 m +TAW. Hierbij is het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied hoger gelegen dan noord(west)elijk deel. Derhalve helt het onderzoeksgebied geleidelijk aan af in de richting van het noord(west)en. Het verschil in hoogte tussen het zuidelijk en het noordelijk deel werd waarschijnlijk veroorzaakt door de aanleg van de woningen en/of tuinzone langsheen de Eppegemsesteenweg en de Tervuursesteenweg en de hiermee gepaard gaande ophoging. Landschappelijk gezien, is het onderzoeksgebied situeert het onderzoeksgebied zich op de overgang tussen een hoger gelegen zone in het zuiden en een lager gelegen zone in het noorden. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop vormt de Barebeek, gelegen op ca. 309 m afstand (in vogelvlucht) ten zuiden van het onderzoeksgebied. De Barebeek ontstaat uit de samenvloeiing van de Lellebeek, Leibeek en Molenbeek, nabij de Breemstraat te Perk (Steenokkerzeel), loopt van het zuiden naar het noorden en mondt nabij de Neerstraat te Muizen (Mechelen) uit in de Dijle. De dichtstbijzijnde kunstmatige waterloop is de Binnebeek, gelegen op ca. 22 m afstand (in vogelvlucht) ten zuiden van het onderzoeksgebied. De van het zuiden naar het westen, in een bocht, stromende Binnebeek ontstaat nabij de Kleine Achterstemolenweg te Elewijt uit de Barebeek en vloeit nabij de Rubenslaan, vlakbij het onderzoeksgebied, uit opnieuw in de Barebeek. Zowel de Bare- als Binnebeek maken deel uit van het grote(re) riviersysteem van de Dijle. Samengevat, is het onderzoeksgebied gelegen op de overgang tussen een hoger gelegen zone, meer bepaald een voorloper van het glaciais van Okkerzeel en een lager gelegen zone, onderdeel van de vallei van de Zenne en de Barebeek.

Figuur 6: Het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen of DHM II (1:800)⁸

⁸ AGIV 2021b

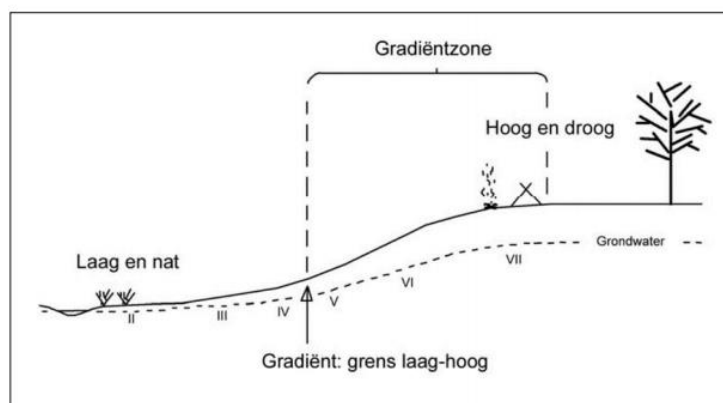
Figuur 7: Het onderzoeksgebied op het DHM II (1:20.000)⁹

⁹ AGIV 2021b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.
- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.
- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.
- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.
- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het onderzoeksgebied wel gelegen is op een gradiëntzone.

Figuur 8: Illustratie gradiëntzone

In geomorfologisch opzicht bevindt het onderzoeksgebied zich in de oostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei, meer bepaald op de overgang tussen een hoger gelegen voorloper van het glacia van Okkerzeel en de lager gelegen Vlaamse Vallei.

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

Ter hoogte van het onderzoeksgebied komen volgens de Tertiairgeologische kaart van België afzettingen van de Formatie van Lede voor. Deze afzettingen zijn opgebouwd uit lichtgrijs, fijnkorrelig, kalkhoudend, soms glauconiethoudend zand met afwisselend de aanwezigheid van kalkbanken. Het lichtgrijs, fijnkorrelig zand is fossielhoudend met in hoofdzaak fossielen van de *Nummulites variolarius*.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart van België (1:200.000) is het onderzoeksgebied gekarteerd als profieltype 4.

Het profieltype 4 bestaat uit eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan. Het bestaat uit zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen en silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen. Daarna volgen hellingsafzettingen uit het Quartair. Vervolgens hebben zich als laatsts fluviatiele afzettingen uit het Saaliaan afgezet.

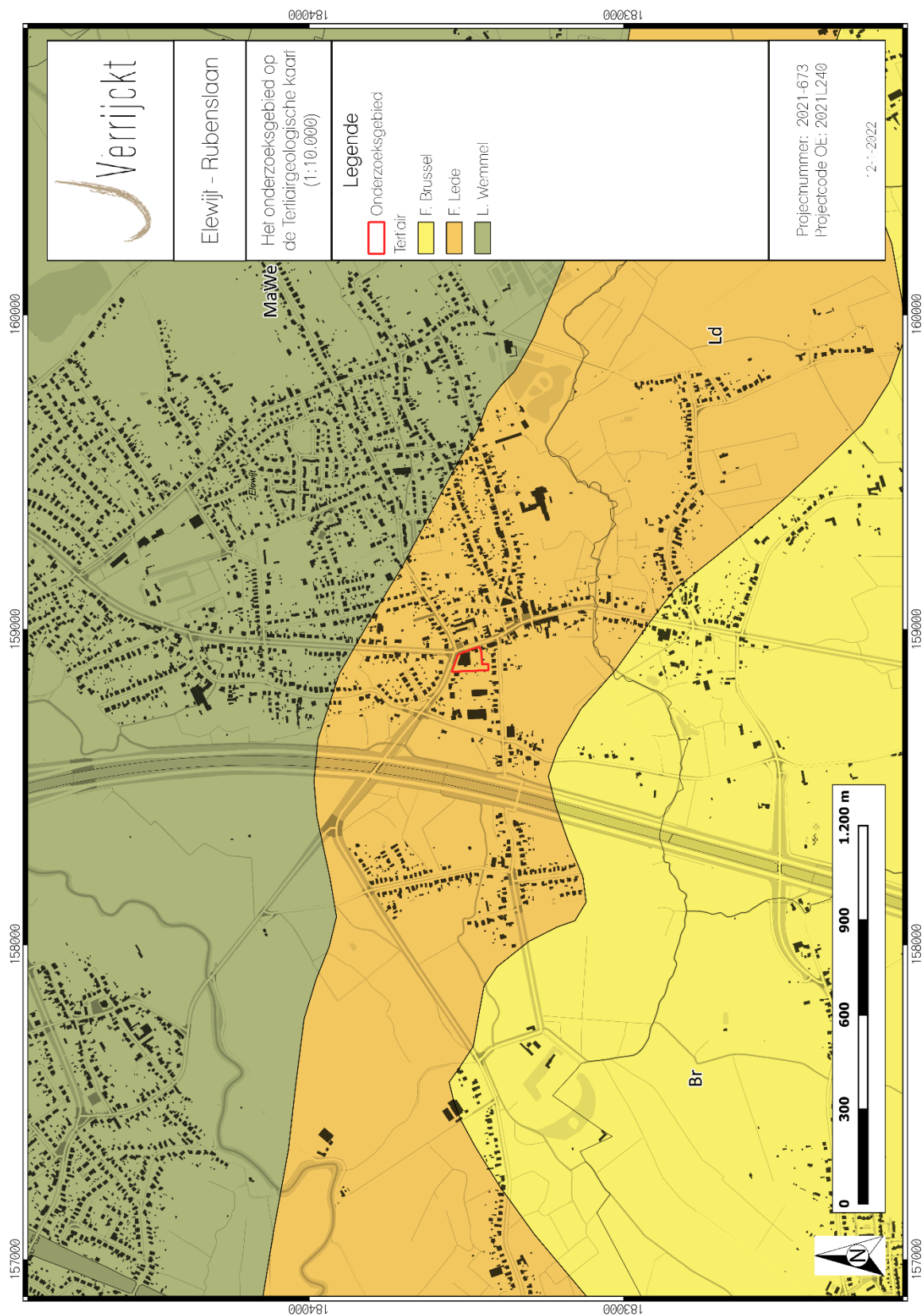
QUARTAIR 1/50.000

Volgens de Quartairgeologische kaart van België (1:50.000) komt binnen het onderzoeksgebied het profieltype 32 voor.

Het profieltype 32 wijst op de aanwezigheid van fluviatiele afzettingen met vlechtende of meanderend patroon, waarvan de textuur varieert van grof tot zeer grof zand, al dan niet grintrijk tot kleig met mogelijke sporen van belangrijke veenontwikkeling. Deze fluviatiele afzettingen worden afgedekt door eolische afzettingen en afzettingen van lokale oorsprong (zand tot lichte zandleem in het Dekzandgebied, zandleem in het Overgangsgebied) en kennen een mogelijk alternerend complex van zand- en lemlagen, alsook de herwerking van tertiair materiaal.

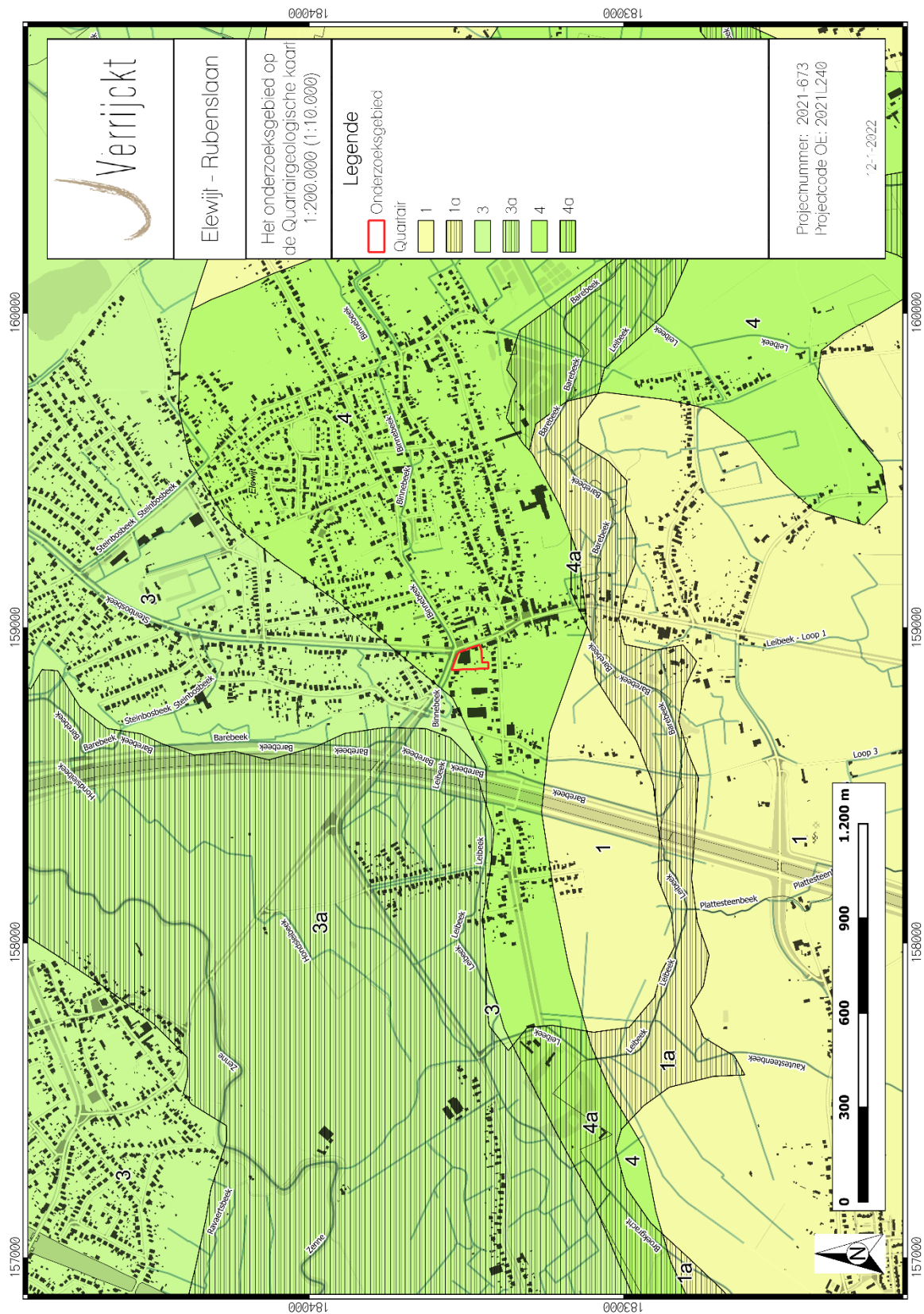
1.4.4 Bodemkundige situering

Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen drie bodemtypes voor: een matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc) in het noordwesten, een droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc) in het noordoosten, het zuiden en het westen en bebouwde zones (OB) in het (zuid)oosten. Rondom het onderzoeksgebied zijn nog andere bodemtypes aanwezig, waaronder een zeer gleyige kleibodem zonder profielontwikkeling (Efp) naar het noordwesten toe, een matig droge lemige zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Scfz) naar het noorden en het noordoosten toe, een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Ldcz) naar het noordoosten toe en een matig natte, lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pdcz) naar het zuidoosten toe.

Figuur 9: Het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (1:10.000)¹⁰

¹⁰ DOV VLAANDEREN 2021b

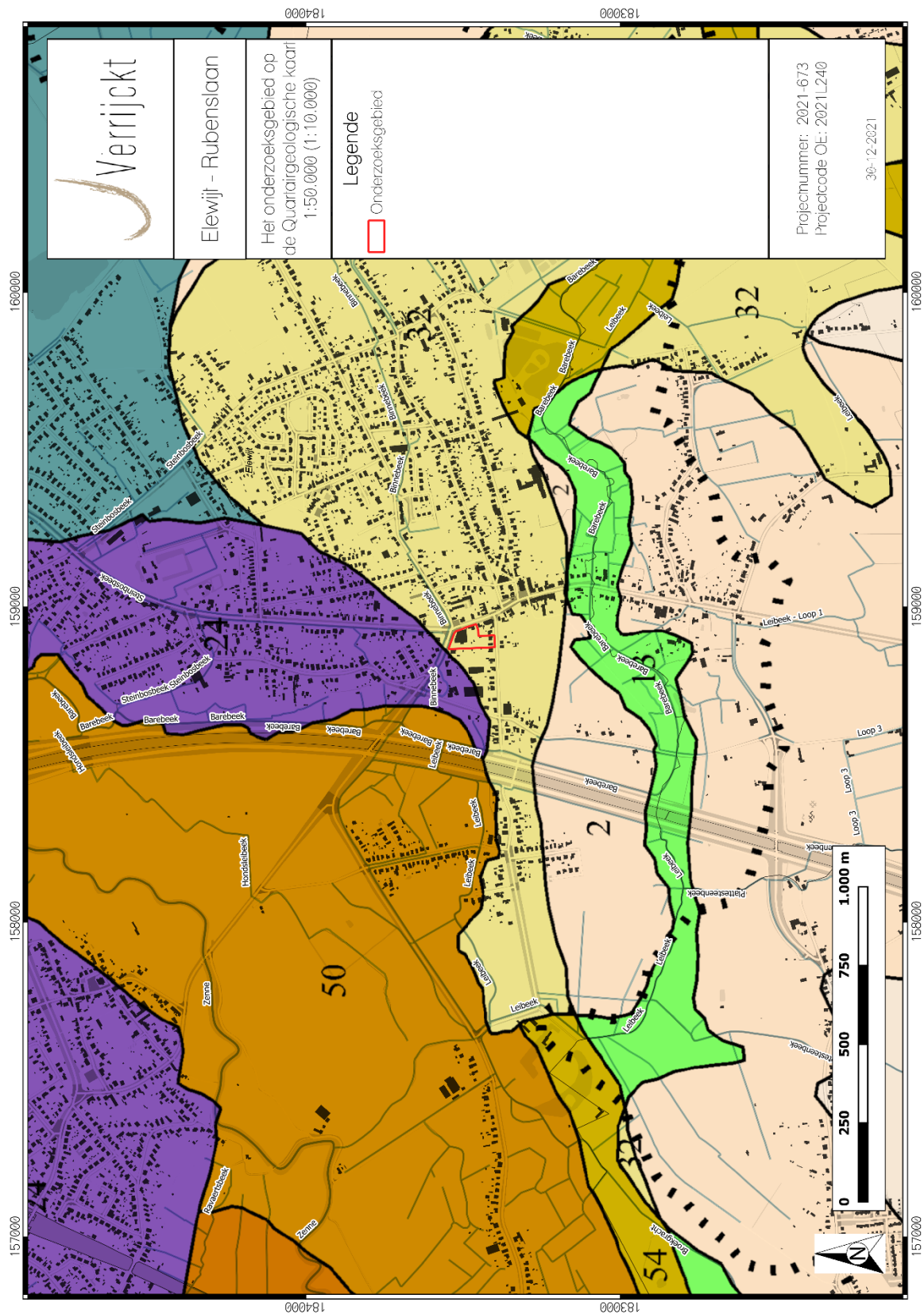
Figuur 10: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (1:10.000)¹¹

¹¹ DOV VLAANDEREN 2021c

4	
ELPw en/of HQ	ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
	HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
	FMPs Fluviatiele afzettingen van het Saaliaan (Midden-Pleistoceen).
FMPs	

Figuur 11: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:200 000) betreffende het onderzoeksgebied¹²

¹² DOV VLAANDEREN 2021c

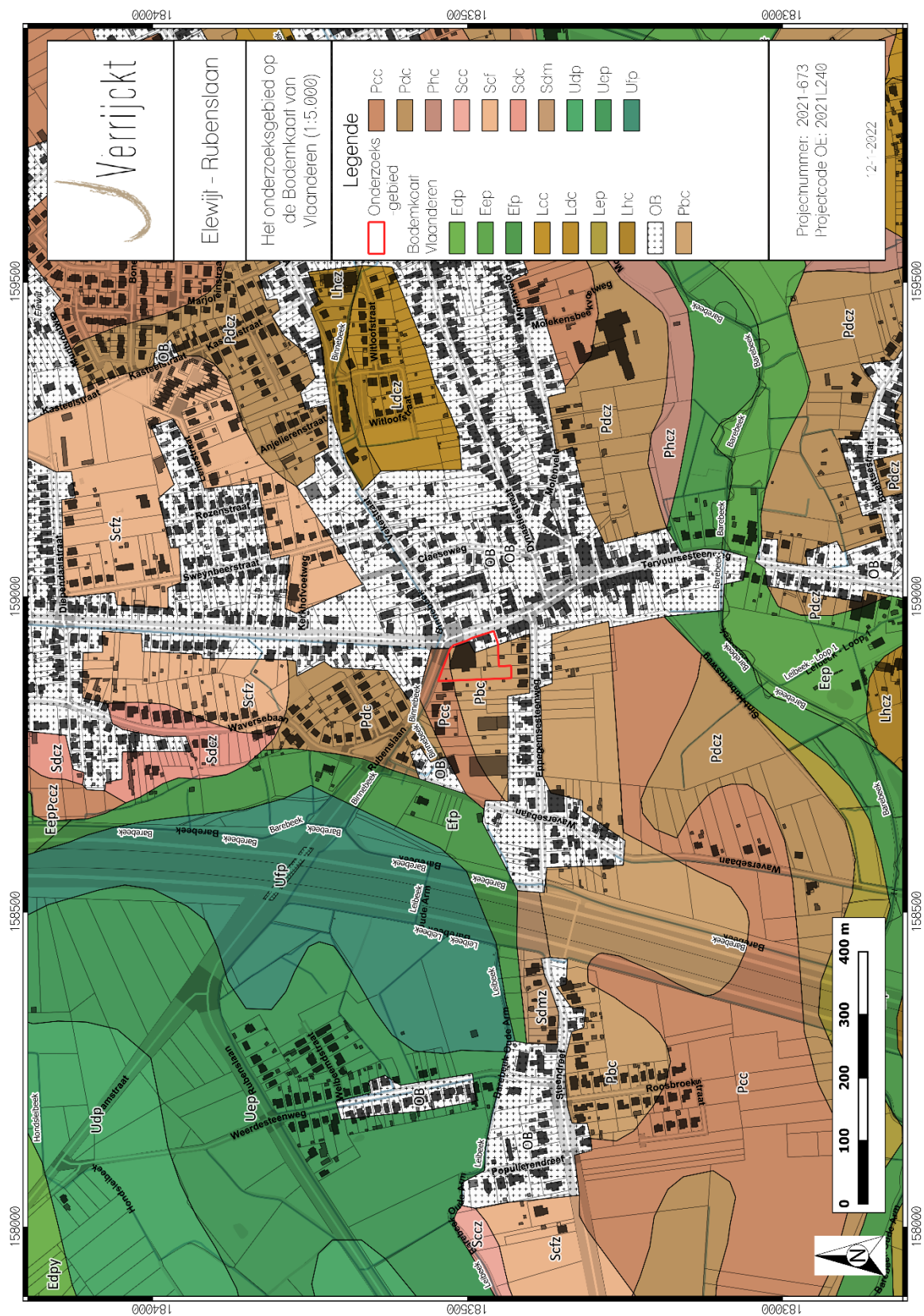
Figuur 12: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 (1:10.000)¹³

¹³ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 13: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:50 000) betreffende het onderzoeksgebied¹⁴

¹⁴ DOV VLAANDEREN 2021c

Figuur 14: Het onderzoeksgebied op de Bodemkaart van Vlaanderen (1:5.000)¹⁵

¹⁵ DOV VLAANDEREN 2021a

1.4.5 Historische bronnen

Het onderzoeksgebied situeert zich te Elewijt, een deelgemeente van de gemeente Zemst (prov. Vlaams-Brabant). De naam Elewijt, voorheen *Eelwijt* of *Elewite* zou zijn afgeleid van de Germaanse termen *e/e* of *ee*, voor adiel of edel en *widu*, voor woud.

De oudste aanwezigheid van de mens in de regio zou, gezien de vele vondsten van silexwerktuigen, zoals pijlpunten, klingen en vuistbijlen, terug gaan tot het Meso- en het Neolithicum. De eerste sporen en structuren die wijzen op het ontstaan van een meer permanente nederzetting in en rond Elewijt dateren uit de Brons- en IJzertijd. Tijdens de Romeinse periode (52 v.Chr.-476 n.Chr.) ontstond nabij de kruising tussen twee Romeinse wegen, meer bepaald de weg van Boulogne over Tongeren naar Keulen en de weg van Rumst naar Rijsbergen een *vicus*. Deze was gelegen ter hoogte van de hedendaagse Tervuursesteenweg, Waversebaan en Diependaalstraat en zou volgens sommige archeologen en historici ontstaan zijn uit een Romeins legerkamp. In de loop van de 1ste en 2de eeuw n.Chr. groeide het legerkamp uit tot een omvangrijke *vicus* van enig economisch en politiek belang in de regio. Aan het einde van 2de eeuw geraakte de *vicus* van Elewijt geleidelijk aan in verval door de vele Germaanse invallen. De *vicus* werd rond die periode meermaals heropgebouwd, maar werd uiteindelijk in late 3de eeuw onder druk van de Germaanse invallen definitief verlaten. Het Middeleeuwse Elewijt ontwikkelde zich op een kleine afstand ten zuiden van de Vicus. Na de opgave van de Vicus kwam een deel van Elewijt in de loop van de Vroeg Middeleeuwen (9de eeuw) in het bezit van de Heren van Grimbergen, van het geslacht Berthout. Nadien kwam het gebied in het bezit van achtereenvolgens de familie Wilre (13de eeuw), Taye, Oudart (16de eeuw). Onder de Heren van Wilre, waarvan de naam afgeleid is van een leengoed te Elewijt, werd de molteburcht van de Berthouts, ter hoogte van het huidige kasteel "Het Steen" rond 1300 omgebouwd tot een burcht uit natuursteen. Het dorp Elewijt kwam vanaf de Volle Middeleeuwen toe aan de Heren van Perk. Elewijt vormde vanaf de Late Middeleeuwen samen met het nabijgelegen Perk een heerlijkheid en stond in die periode onder het gezag van een gemeenschappelijke schepenbank. De meest bekende inwoner van Elewijt is P. P. Rubens die er in 1635 het oude adellijke Kasteel van de familie Oudart "het Steen" kocht. De parochie van Elewijt kent zijn oorsprong aan het einde van de 10de f het begin van de 11de eeuw. De in de 12de eeuw opgetrokken, Romaanse Sint-Hubertuskerk stond tot 1603 onder het patronaat van het kapittel van Kamerijk. Rond deze periode werden de patronaatrechten overgedragen aan de Aartsbisschop van Mechelen. De tienden kwamen tot de Late Middeleeuwen toe aan de Heren van Grimbergen en de aanwezige geestelijkheid (pastoor), waarna deze werden overgedragen aan het Onze-Lieve-Vrouwhospitaal en de Commanderie van Pitzemburg, beide gelegen te Mechelen. Tot en met de eerste helft van de 20ste eeuw blijft de landbouw de meest voornaamste bedrijvigheid, waarna in de loop van de tweede helft van 20ste eeuw de bouwnijverheid opkomt. Deze vormt tot op heden de belangrijkste nijverheidstak in de regio.¹⁶

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijker bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste

¹⁶ HASQUIN 1980, p. 234 en 1279-1280.; Wikipedia 2021.; INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2021

gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Het onderzoeksgebied omvat op de Villaretkaart een gebouw, gelegen aan de voorloper van de Tervuursesteenweg, en een deel van de omvangrijke, achterliggende tuin en/of boomgaard. De toenmalige Sint-Lambertuskerk, aangeduid op de kaart met een Latijns kruis, bevindt zich op een kleine(re) afstand ten zuidoosten van het onderzoeksgebied. Op een grotere afstand ten noorden van het onderzoeksgebied is een kasteel, aangeduid op de kaart als *chateau*, zichtbaar bestaande uit een door een walgracht omgeven opper- en nederhof. Het onderzoeksgebied situeert zich op de overgang tussen het toenmalige dorpscentrum van Elewijt en de omliggende agrarisch zone, bestaande uit akkers en weilanden.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart is, op de aanwezigheid van twee gebouwen in plaats van één binnen het onderzoeksgebied na, een gelijkaardig beeld te zien als op de Villaretkaart. Het kleinschalige dorpscentrum bestaat, met uitzondering van de kerk en het kasteel, uit zo'n 24 kleine(re) en grote(re) gebouwen.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.¹⁷

Op de Atlas der Buurtwegen zien we een gelijkaardig beeld als op de Ferrariskaart. Opnieuw omvat het onderzoeksgebied twee gebouwen, gelegen binnen de genummerde percelen (nummers: 148 en 149) en aan de voorloper van de Tervuursesteenweg, *Chem. N° 15*, en een deel van het uitgebreide, achterliggende perceel. Ten noorden van het onderzoeksgebied kan opnieuw het reeds aangehaalde kasteel worden waargenomen.

VANDERMAELEN (1846-1854)¹⁸

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). Deze kaarten geven een gedetailleerd

¹⁷ GEOPUNT 2021f

¹⁸ GEOPUNT 2021g

beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.

Op de Vandermaelenkaart zien we een gelijkaardig beeld als op de Atlas der Buurtwegen. Enkel het aantal gebouwen, gelegen nabij de voorloper van de Tervuursesteenweg, binnen het onderzoeksgebied kent een toename, ook al is dit moeilijk af te leiden op basis van het kaartmateriaal. Ter hoogte van het noordelijk deel van het onderzoeksgebied verschijnt het toponiem Den Doelhof. Op een kleine afstand ten noorden van het onderzoeksgebied is het toponiem Dries zichtbaar. Naar het noorden toe kan het toponiem *Ecole* en *Sleuhen* worden waargenomen.

POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

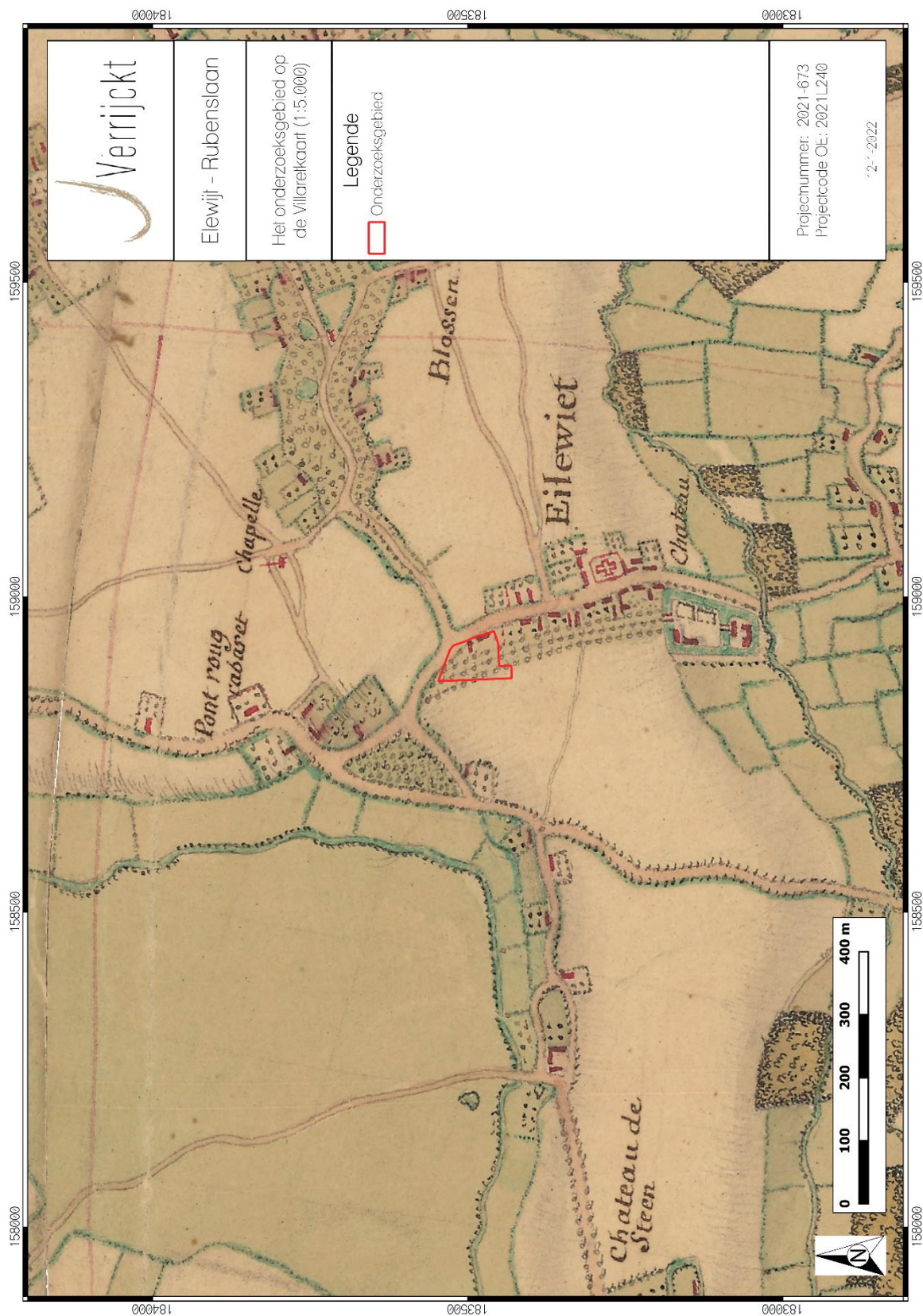
Op de Popp-kaart zien we een gelijkaardig beeld als op de Atlas der Buurtwegen. Enkel de nummering van de percelen die binnen het onderzoeksgebied vallen zijn gewijzigd, zijnde op de Atlas der Buurtwegen de perceelsnummers: 174, 175, 248 en 250.

TOPOGRAFISCHE KAART 1873, 1904, 1939, 1969, 1981 EN 1989

De topografische kaart van 1873 toont een gelijkaardige situatie als voorgaande kaarten. Op de topografische kaart van 1904 verschijnt, op een kleine afstand ten zuiden van het onderzoeksgebied, de voorloper van de Eppegemsesteenweg. Op de topografische kaarten van 1939, 1969, 1981 en 1989 is een geleidelijke uitbreiding van de bebouwing langsheen de verschillende straten waarneembaar. Ook binnen het onderzoeksgebied neemt de bebouwing langsheen de voorlopers van de Rubenslaan, de Tervuursesteenweg en de Eppegemsesteenweg verder toe.

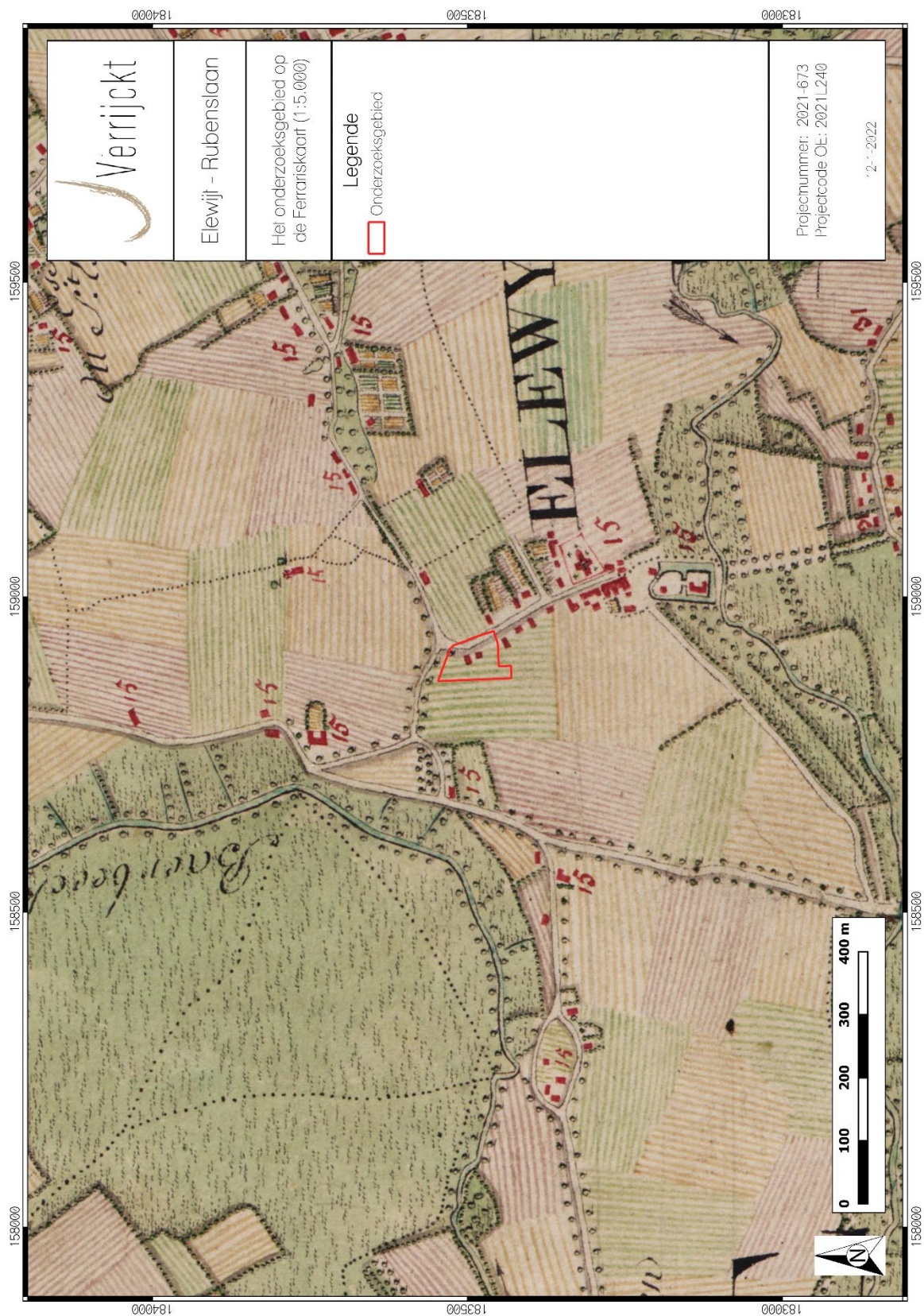
ORTHOFOTO 1971, 1979-1990, 2000-2003, 2015 EN 2016

Op de orthofoto uit 1971 zien we een gelijkaardig beeld als op de voorgaande topografische kaarten. De akkers en weilanden aan het kruispunt tussen de Rubenslaan en de Tervuursesteenweg worden op de orthofoto uit de periode 1979-1990 vervangen door een winkel- en/of bedrijfscomplex met achterliggende, verharde parkeerzone. Het huidige grootwarenhuis en uitgebreide parkeerzone verschijnt pas op de orthofoto van 2016.

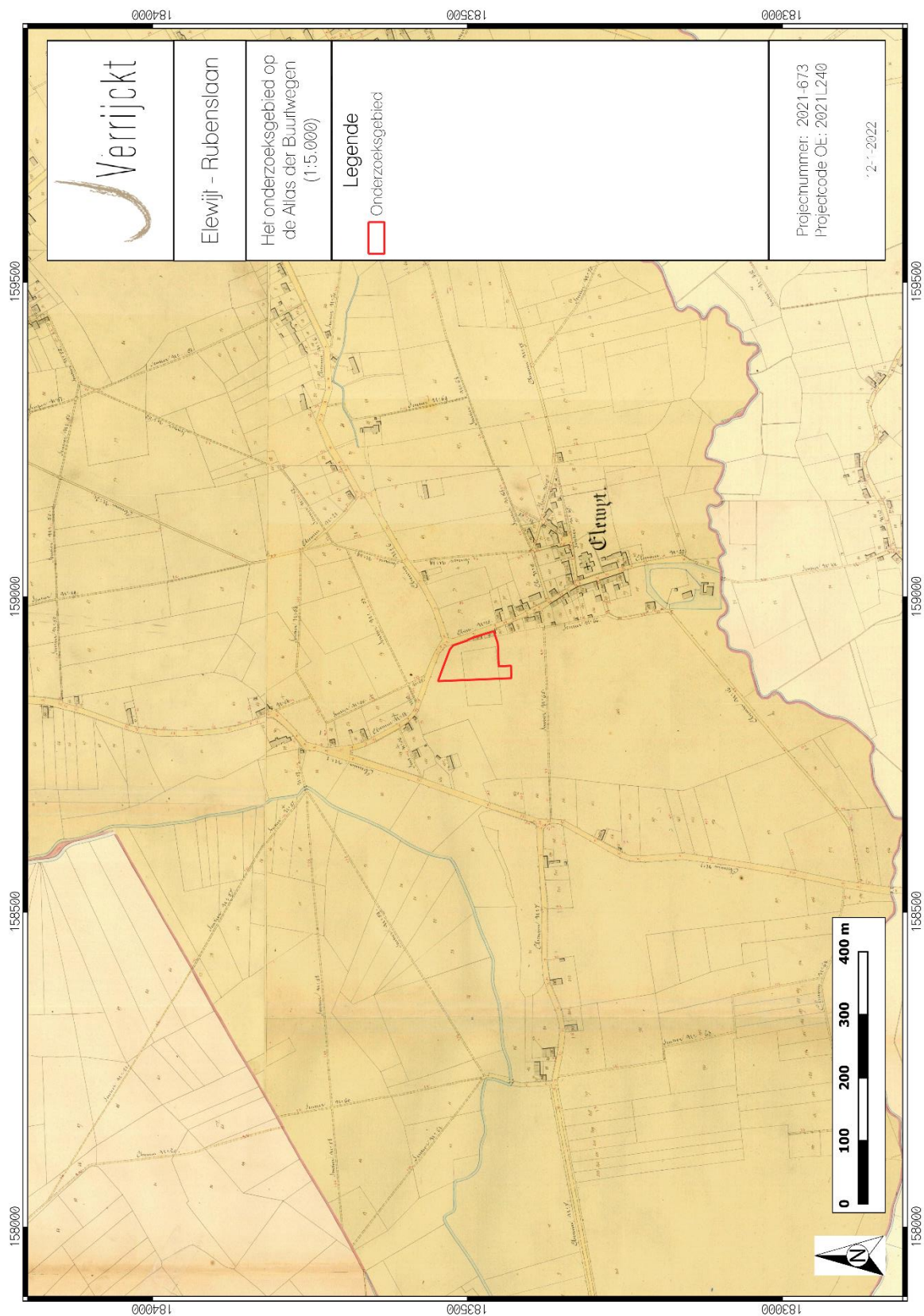
Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de Villaretkaart (1:5.000)¹⁹

¹⁹ GEOPUNT 2021a

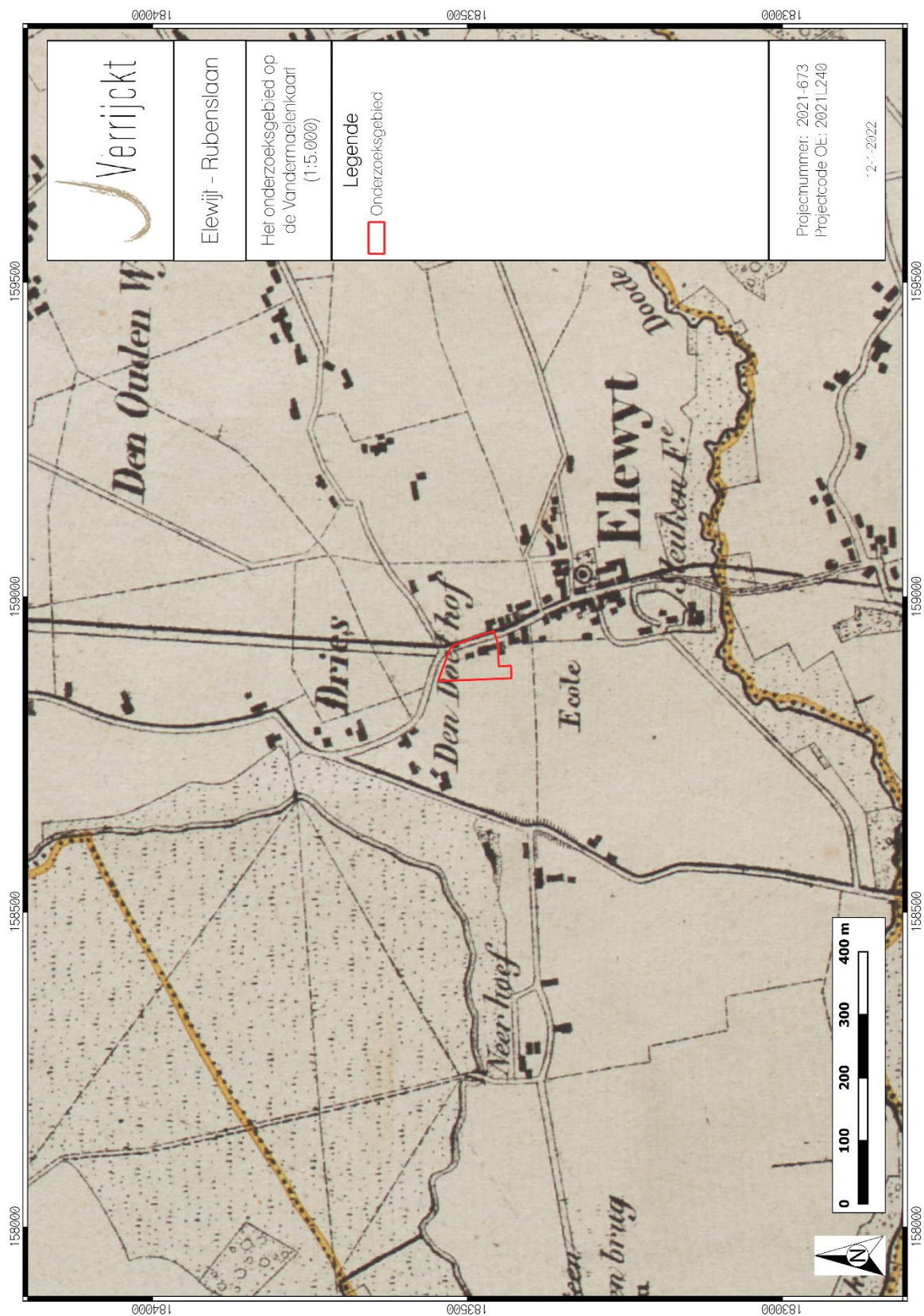
Figuur 16: Het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1:5.000)²⁰

²⁰ GEOPUNT 2021c

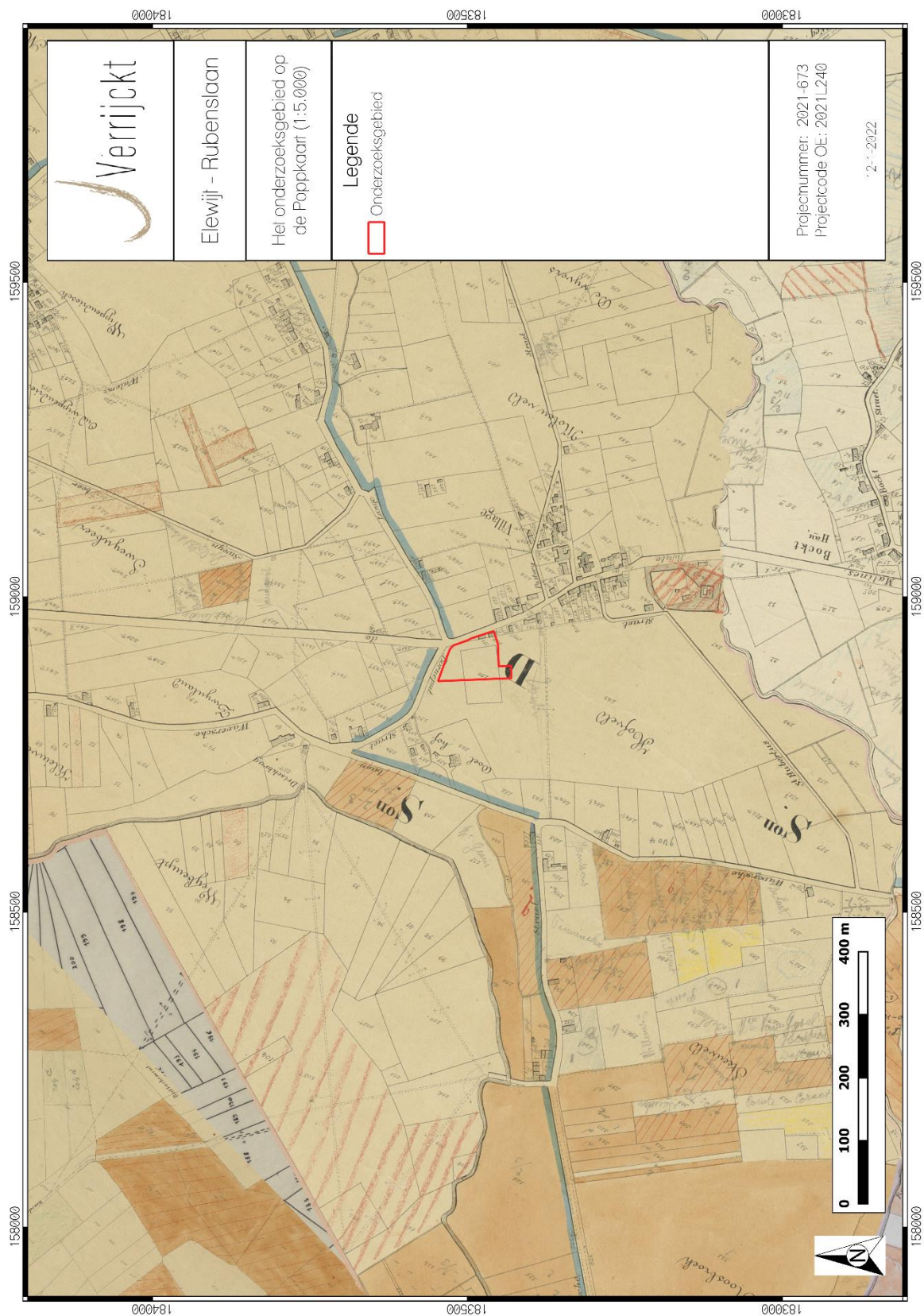
Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1:5.000)²¹

²¹ GEOPUNT 2021b

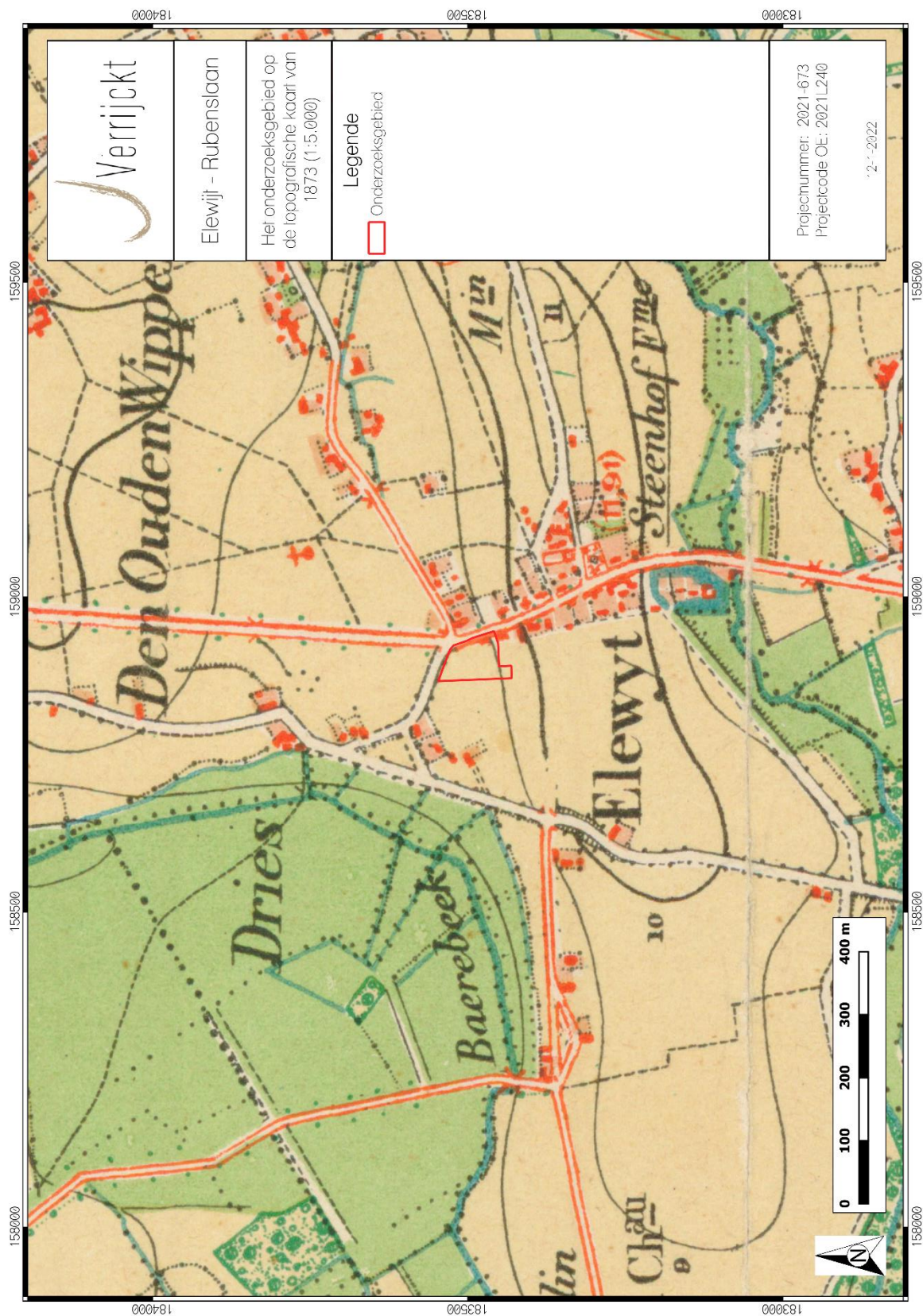
Figuur 18: Het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1:5.000)²²

²² GEOPUNT 2021d

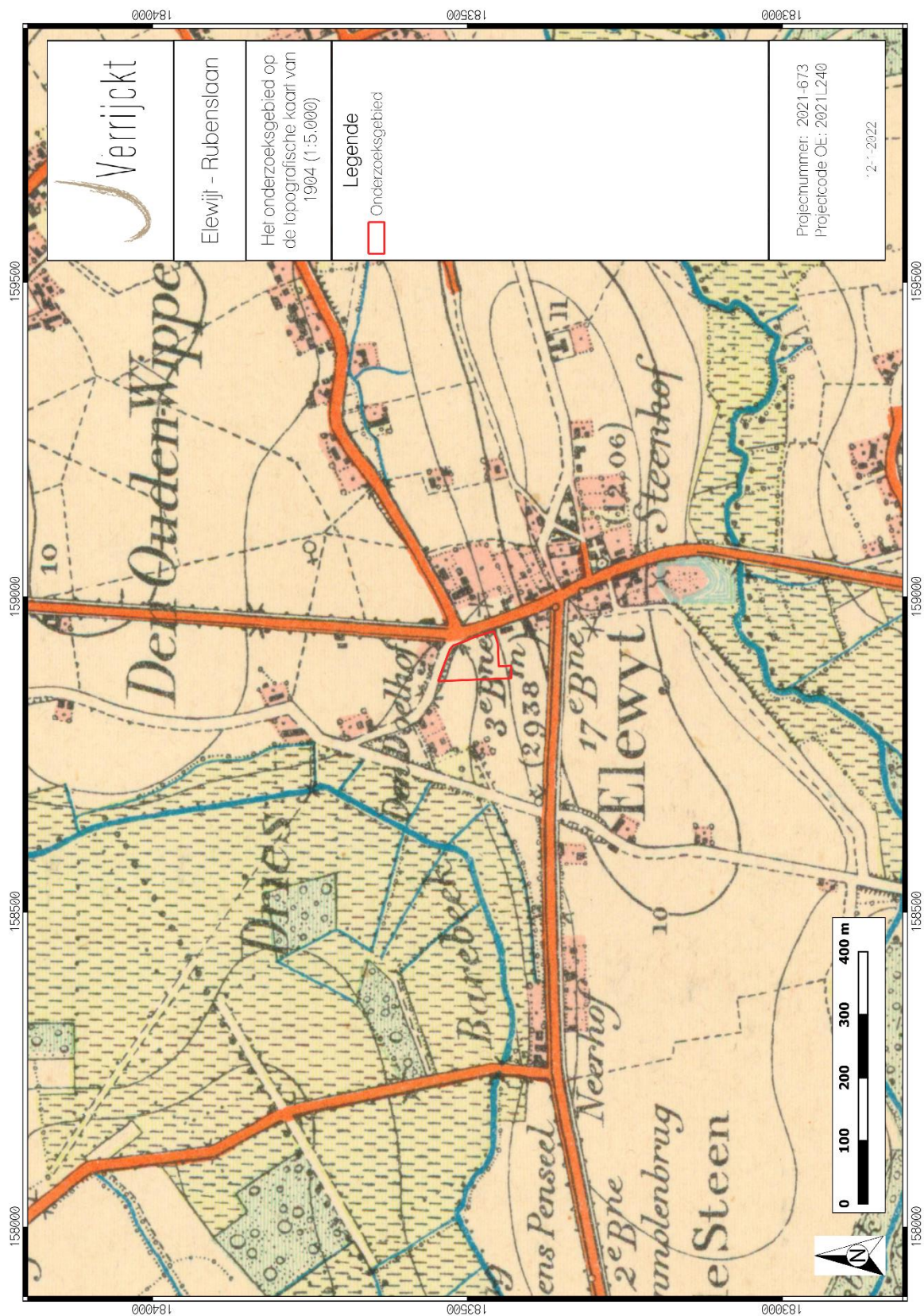
Figuur 19: Het onderzoeksgebied op de Poppkaart (1:5.000)²³

²³ GEOPUNT 2021e

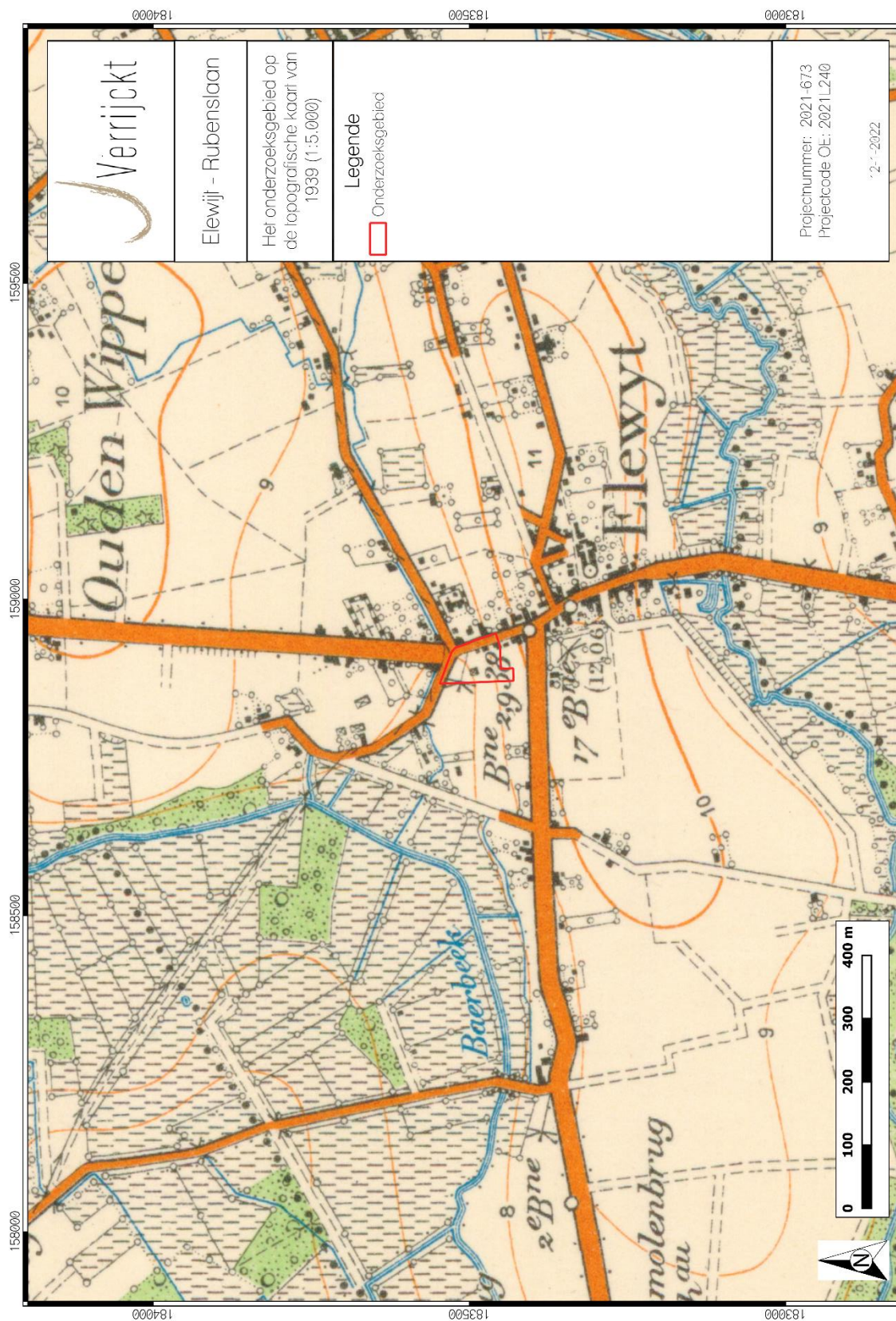
Figuur 20: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (1:5.000)²⁴

²⁴ GEOPUNT 2021e

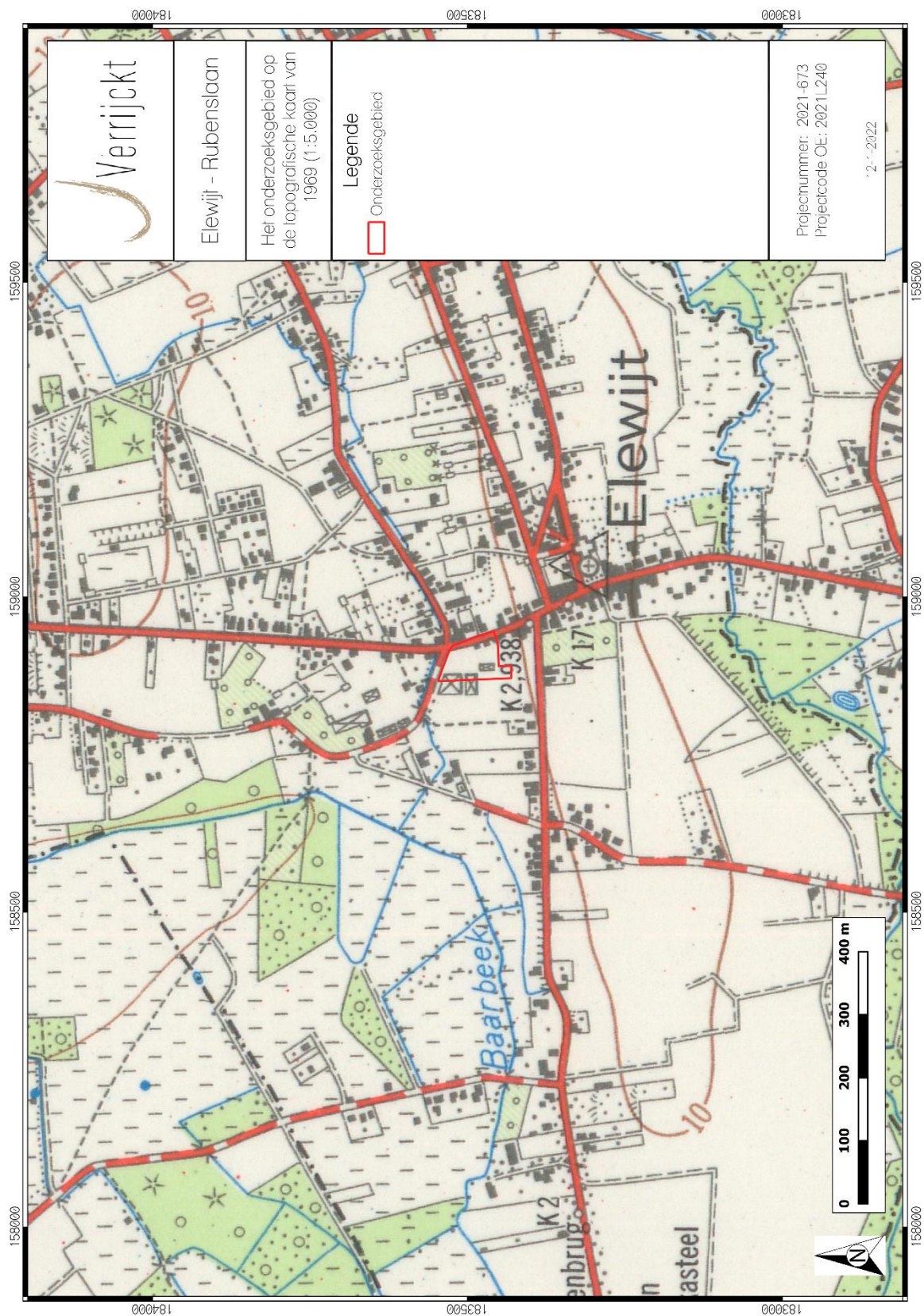
Figuur 21: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (1:5.000)²⁵

²⁵ GEOPUNT 2021e

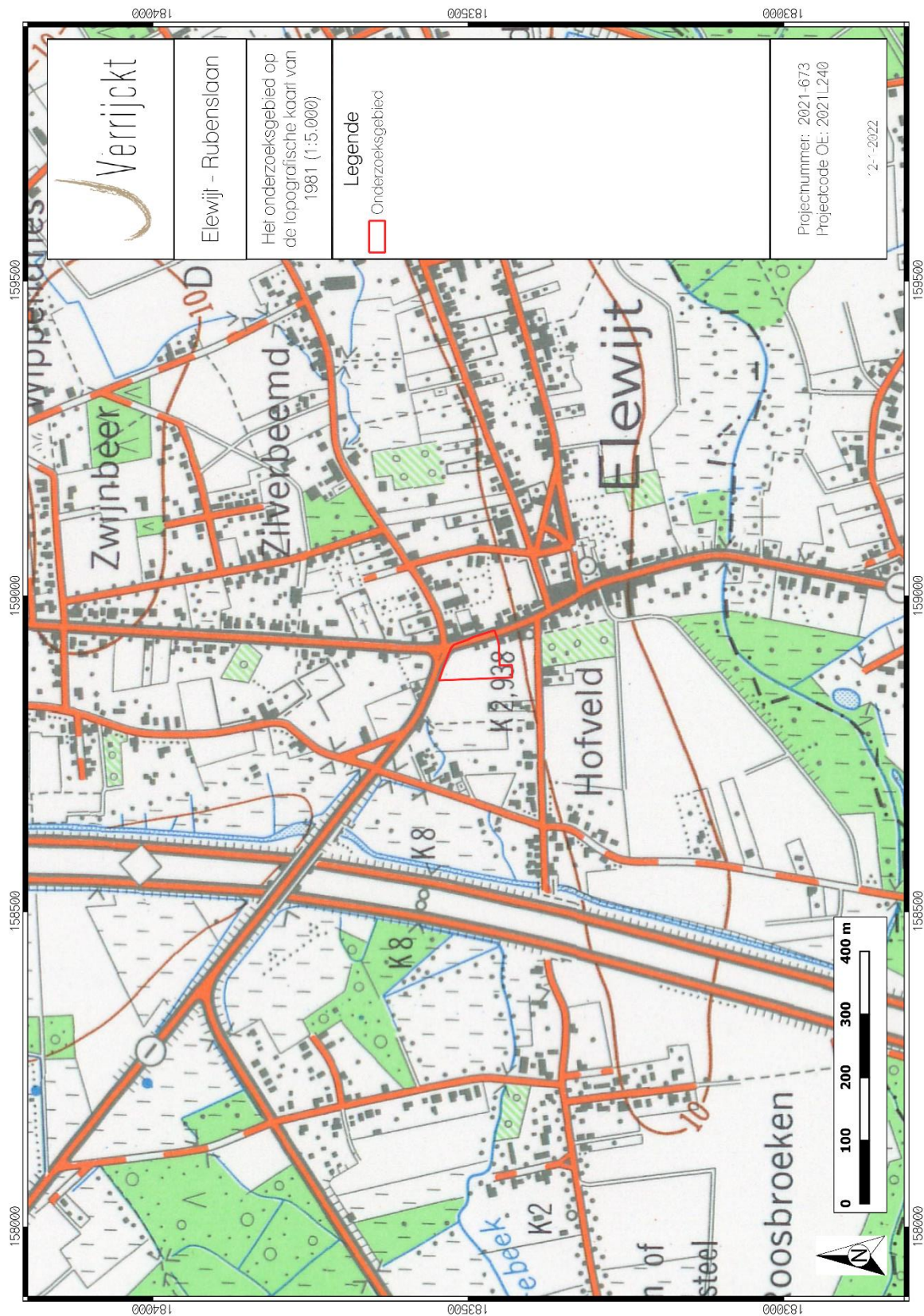
Figuur 22: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (1:5.000)²⁶

²⁶ GEOPUNT 2021e

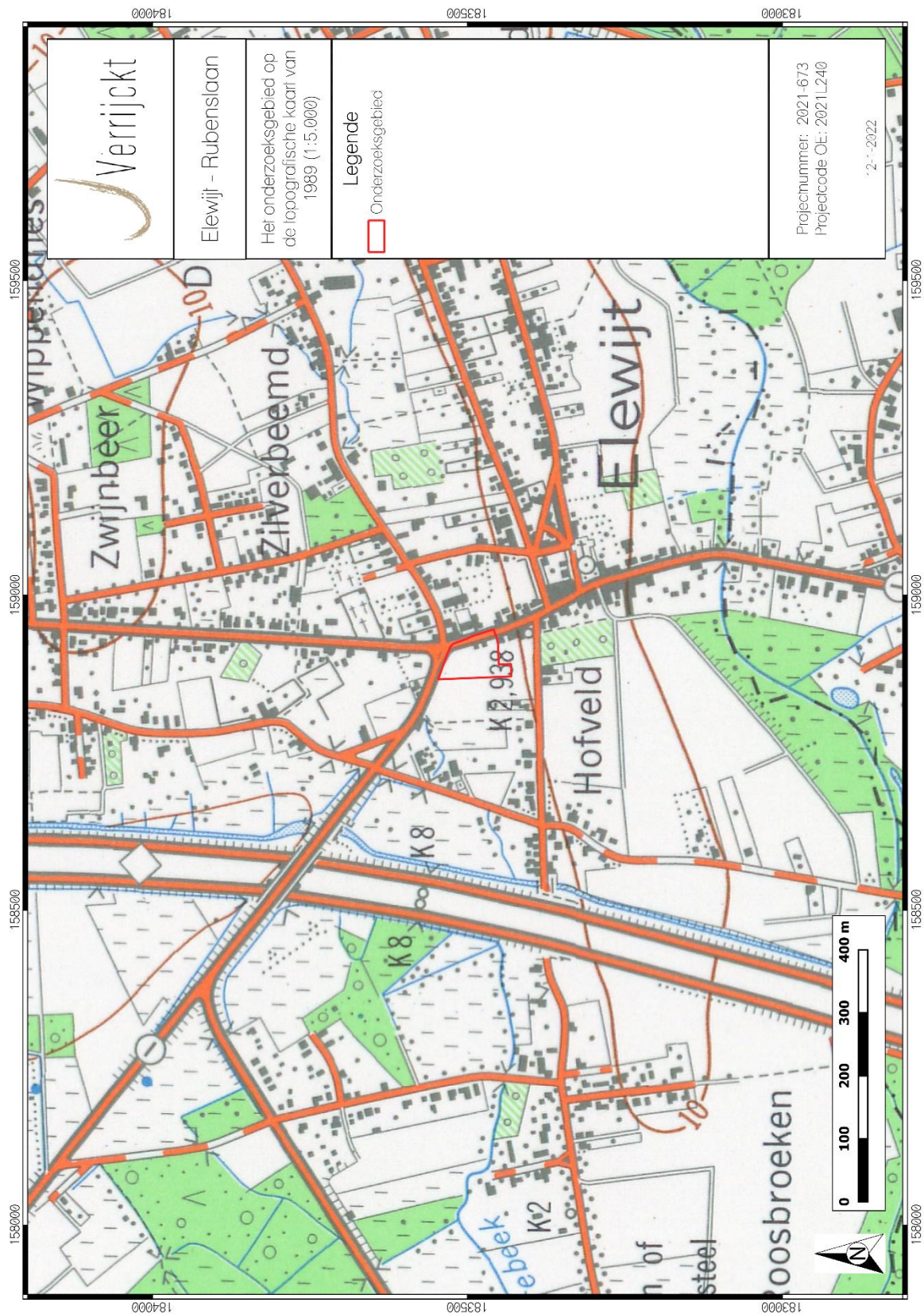
Figuur 23: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (1:5.000)²⁷

²⁷ GEOPUNT 2021e

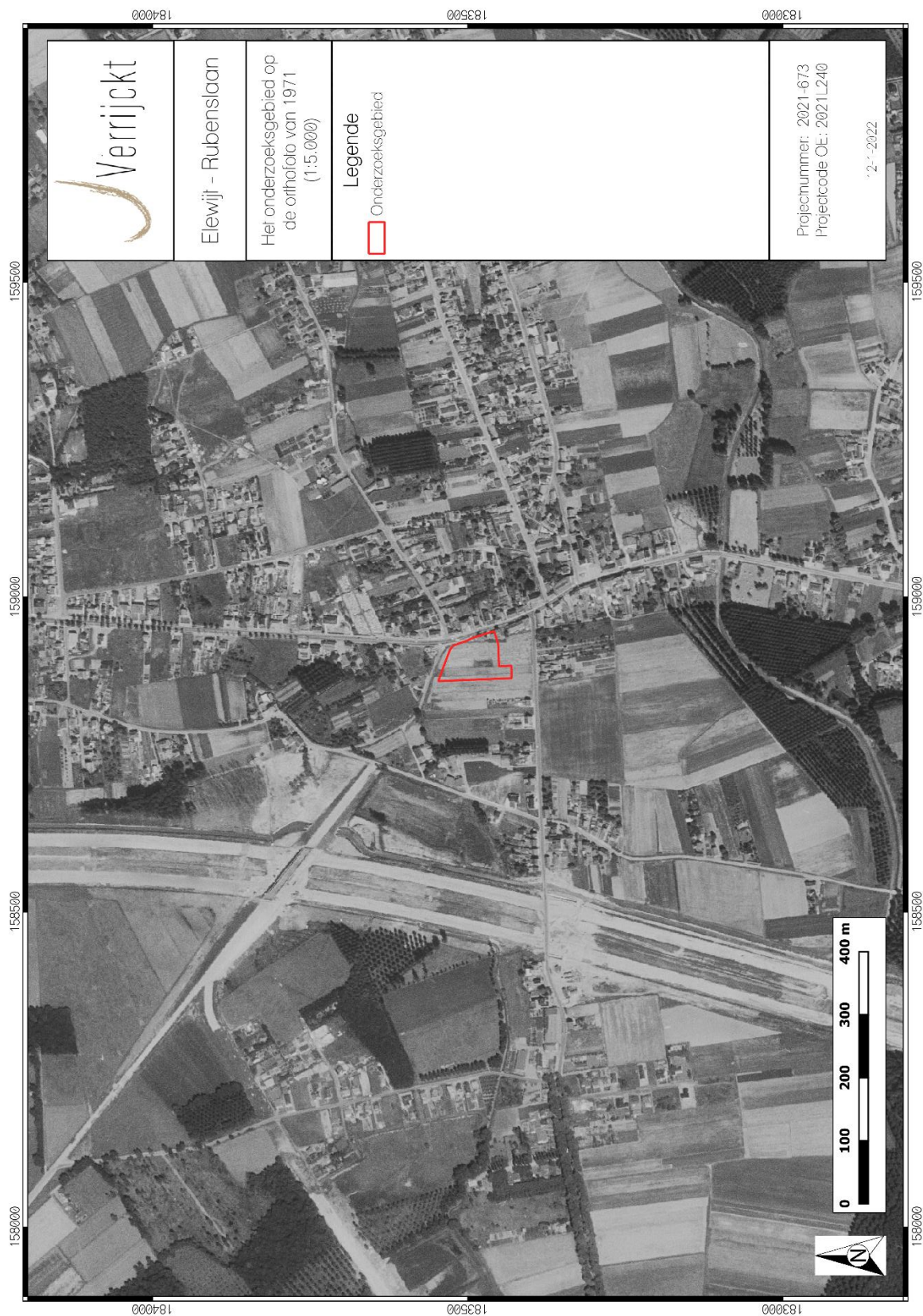
Figuur 24: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 (1:5.000)²⁸

²⁸ GEOPUNT 2021e

Figuur 25: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1989 (1:5.000)²⁹

²⁹ GEOPUNT 2021e

Figuur 26: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1971(1:5.000)³⁰

³⁰ GEOPUNT 2021e

Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1979-1990 (1:5.000)³¹

³¹ GEOPUNT 2021e

Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2000-2003 (1:5.000)³²

³² GEOPUNT 2021e

Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2015 (1:5.000)³³

³³ GEOPUNT 2021e

Figuur 30: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2016 (1:5.000)³⁴

³⁴ GEOPUNT 2021e

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime (straal: 500 m) en de directe (straal: 250 m) omgeving van het onderzoeksgebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.³⁵

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
210118	ELEWIJT (ZEMST) - TERVUURSESTEENWEG	ARCHEOLOGEN TROFFEN BIJ EEN OPGRAVING VERSCHILLENDE GREPPELS, KUILEN EN PAALSPOREN AAN. DE DENSITEIT AAN SPOREN IS HET GROOTST CENTRAAL EN IN HET NOORDEN VAN HET TRACÉ EN NEEMT AF NAAR HET ZUIDEN TOE. OP BASIS VAN DE DENSITEIT VAN DE SPOREN KAN DE RAND VAN DE VICUS MEER NAAR HET ZUIDEN GELEGD WORDEN TEN OPZICHTE VAN DE GRENS DIE MERTENS VOORSTELDE. ER WERDEN GEEN GEBOUWSTRUCTUREN VASTGESTELD. ONDER HET VONDSTENMATERIAAL: BEVINDT ZICH AARDEWERK, METAAL, BOUWMATERIAAL, BOT, GLAS, METAALSLAKKEN EN STEEN. DIT MATERIAAL IS TYPEREND VOOR EEN ROMEINSE NEDERZETTING. HET MEESTE AARDEWERK IS TAFELWAAR EN ANDERE HUISRAAD EN HEEFT TE MAKEN MET DE BEREIDING EN OPSLAG VAN VOEDSEL. EEN FRAGMENT VAN EEN WIERROOKBRANDER VERWIJST NAAR DE HUISELIJKE CULTUS. DE AANWEZIGHEID VAN EEN WATERKUIL KAN GEÏNTERPRETEERD WORDEN ALS EEN BEWONINGSSPOOR OF WATERVOORZIENING VOOR VEE OF VOOR AMBACHTELIJKE PROCESSEN. METAALSLAKKEN EN EEN MISBAKSEL IN DE WATERKUIL ZIJN ELEMENTEN DIE KUNNEN WIJZEN OP	69-284 N.CHR.	VAN DER KELEN, A. E.A., 2015. ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING ELEWIJT (ZEMST) - TERVUURSESTEENWEG, RAPPORTEN ALL ARCHEO 101.

³⁵ CAI 2021

		AMBACHTELIJKE ACTIVITEIT, MAAR WAAR DIE JUIST PLAATS VOND IS NIET BEKEND. BINNEN HET TRACÉ WERDEN EVENEENS VONDSTEN EN SPOREN UIT DE 16DE EN 17DE EEUW AANGETROFFEN.	1500-1700	
959	ELEWIJT (ZEMST) - EPPEGEMSESTEENWEG	EEN VIA LUCHTFOTOGRAFIE WAARGENOMEN GRAFHEUVEL MET EEN DIAMETER VAN CA. 18 M.	2000-800 V.CHR.	
1787	ELEWIJT (ZEMST) - WEVERSEBAAN	VONDST VAN EEN LOSSE MUNT	69-284 N.CHR.	
164864	ELEWIJT (ZEMST) - WEVERSEBAAN	VONDST VIA METAALDETECTIE VAN EEN DENARIUS VAN FAUSTINA II IUNO DATEERDE UIT PERIODE TUSSEN 175 EN 176 N.CHR.	175-176 N.CHR.	
4769	ELEWIJT (ZEMST) - WEVERSEBAAN EN EPPEGEMSESTEENWEG	VONDST VAN EEN MUNT VAN HADRIANUS (117-138 N.CHR.)	117-138 N.CHR.	
164998	ELEWIJT (ZEMST) - EPPEGEMSESTEENWEG	VONDST VAN EEN UNIFORMKNOOP EN EEN KARTETSKOGEL		
209985	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VAN EEN GEDEELTE VAN EEN ROMEINSE MUNT. UIT WELKE PERIODE EN WELKE KEIZER IS AFGEBEELD ZIJN DE MENINGEN NOG VERDEELD. SOMMIGE DENKEN EEN 4DE -EEUWSE MUNT, ANDEREN EEN 3DE -EEUWSE (SEVERUS ALEXANDER: 222-235 N.CHR.). HET GEBRUIKTE MATERIAAL IS MOGELIJK ZILVER (LIGT ONDER EEN DIKKE GRIJZE LAAG). VONDST VAN TWEE MUNITIECLIPS VOOR EEN DUITSE K98 MAUSER.	69-284 N.CHR. 1914-1918	
2601	ELEWIJT (ZEMST) - TEVUURSESTEENWEG 631	DE SINT-HUBERTUSKERK IS OPGEBOUWD UIT EEN VIERKANTE ROMAANSE WESTTOREN UIT DE 12DE EEUW EN EEN IN DE NEOGOTIEK OPGETROKKEN KERKGEBOUW (19DE EEUW) EEN KLEINSCHALIGE OPGRAVING NAAR		VYNCKIER, G., 2016. ELEWIJT - ZEMST. EEN VERGETEN DERDE: NOG EEN ARCHEOLOGISCHE TOEVALSVONDST IN VLAAMS-BRABANT IN 2015. ARCHEOLOGIE 2016. RECENT ARCHEOLOGISCH

		AANLEIDING VAN EEN TOEVALSVONDST LIET TOE EEN VERDER INZICHT TE VERKRIJGEN IN DE VROEGSTE BOUWFASEN VAN DE KERK. ZO BEVOND ZICH ONDER DE HUIDIGE VLOER EEN ZANDIG NIVELLERINGSPAKKET VAN ENKELE CENTIMETER MET DAARONDER EEN ZANDIG GEEL OPHOGINGSPAKKET. ONMIDDELLIJK HIERONDER WAS ER EEN DONKERBRUIN, PUIN RIJK (FRAGMENTEN VAN PANNEN, MORTEL, STENEN EN ENKELE MENSELIJKE BOTFRAGMENTEN) OPVULLINGSPAKKET TE ZIEN DAT OP DE MEESTE PLAATSEN TOT OP DE BODEM VAN DE UITGEGRAVEN SLEUF DOORLIEP. OP ENKELE PLAATSEN WAS IN DEZE LAAG EEN PUINLAAG VAN MORTEL EN STEENFRAGMENTEN TE ZIEN. OP TWEE PLAATSEN AAN DE ZIJDE VAN DE TOREN WERD AAN DE ENE KANT EEN MUURFRAGMENT AANGETROFFEN MET DAAROP RESTANTEN VAN UITBRAAK EN AAN DE ANDERE ZIJDE NET TEGENOVER WAS EEN UITBRAAKSPOOR TE ZIEN VAN EENZELFDE BREEDTE, GELIJKAARDIGE MORTEL EN STENEN VAN EEN VERDWENEN MUUR. HOOGST WAARSCHIJNLIJK GAAT HET HIER OM DE ENIGSTE TOT NU TOE GEKENDE RESTEN VAN DE OUDERE KERK DIE VOOR DE HUIDIGE KERK STOND. IN DE SLEUF WERD SLECHTS ÉÉN ANDER SPOOR AANGETROFFEN, EEN KUIL MET PUINAFVAL ERIN. IN ÉÉN VAN DE PROFIELEN LAG BOVENOP DE DONKERBRUINE LAAG EEN PAKKET VAN LEISTEEN, DIE TOT EEN PAAR METER BEPERKT WAS. DEZE RESTANTEN ZIJN EVENEENS TOE TE SCHRIJVEN AAN DE OUDERE KERK.		ONDERZOEK IN VLAAMS-BRABANT, 2016, PP.30-31.
217999	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VAN 5 MUNITIECLIPSSEN VOOR EEN K98 MAUSER.	1914-1918	
217997	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VIA METAALDETECTIE VAN EEN LOSSE MUNT (OORD) VAN BRUSSEL UIT 1648	1648	

216724	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VAN TWEE 18 ^{DE} EEUWSE MUNTEN	1700-1800	
223439	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VIA METAALDETECTIE VAN EEN BRONZEN SLEUTEL (LENGTE: 6 CM)	52 V.CHR. - 476 N.CHR.	
216725	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VAN EEN LODEN GEWICHT (DIAMETER: 30 MM, HOOGTE 35 MM) VERMOEDELIJK ROMEINS.	52 V.CHR. - 476 N.CHR.	
717	ELEWIJT (ZEMST) - SINT-HUBERTUSWEG	VONDST VAN EEN (NIER)DOLK IN BRONS.	1800-1100 V.CHR.	
693	ELEWIJT (ZEMST) - TERVUURSESTEENWEG	HISTORICI VERMOEDEN HIER DE AANWEZIGHEID VAN EEN CASTRALE MOTTE WEGENS HET VOORKOMEN VAN EEN DUIDELIJK OMGRACHTEN STRUCTUUR OP DE POPP- EN DE VANDERMAELEN KAART LOCATIE IS IN DE 15DE EEUW GEKEND ALS DE HEERLIJKEHEID VAN STEENWINCKELE	1400-1913	CLAES, B. 2002: CASTRALE MOTTES IN VLAAMS-BRABANT. INVENTARIS EN VERGELIJKING, ONUITGEGEVEN LICENTIAATSVERHANDELING UNIVERSITEIT GENT, 316 EN 320.; VERBESSELT J. 1972: TUSSEN ZENNE EN DIJLE - I, HET PAROCHIEWEZEN IN BRABANT TOT HET EINDE VAN DE 13DE EEUW, DEEL 11, 178-179.
165395	ELEWIJT (ZEMST) - SWEYNBEERSTRAAT	KAPEL	1700-1800	
1793	ELEWIJT (ZEMST) - WEVERSEBAAN	VONDST VAN EEN LOSSE MUNT	69-284 N.CHR.	
328	ELEWIJT (ZEMST) - TERVUURSESTEENWEG, DIEPENDAALSTRAAT, TER BORCHTSTRAAT EN WEVERSEBAAN	AAN DE HAND VAN LANDSCHAPPELIJKE BORINGEN WERD DE OMVANG VAN DE VICUS BEPAALD (ZIE CAI-WAARDE). HIERBIJ WERDEN VERSCHILLENDE VONDSTEN GEDAAN. GAANDE VAN EEN BROKSTUKKEN NATUURSTEEN, TERRA SIGILLATA, BEENDERRESTEN, MUNTEN, BRONZEN BEELDJE TOT DAKPANFRAGMENTEN	52 V.CHR. - 476 N.CHR.	VANDERHOEVEN, M. & VANDENBERGHE, S. 1992: VERSIERDE TERRA SIGILLATA VAN ELEWIJT 2 (GEM. ZEMST, PROV. BRABANT), ARCHEOLOGIE IN VLAANDEREN II, 147-173.; FAIDER-FEYTMANS, G. 1979: LES BRONZES ROMAINS DE BELGIQUE, MAINZ AM RHEIN.; MERTENS J. 1951: TERRES CUITES DE L'EPOQUE ROMAINE TROUVES A ELEWIJT (BRABANT), LATOMUS 10, 171-176.

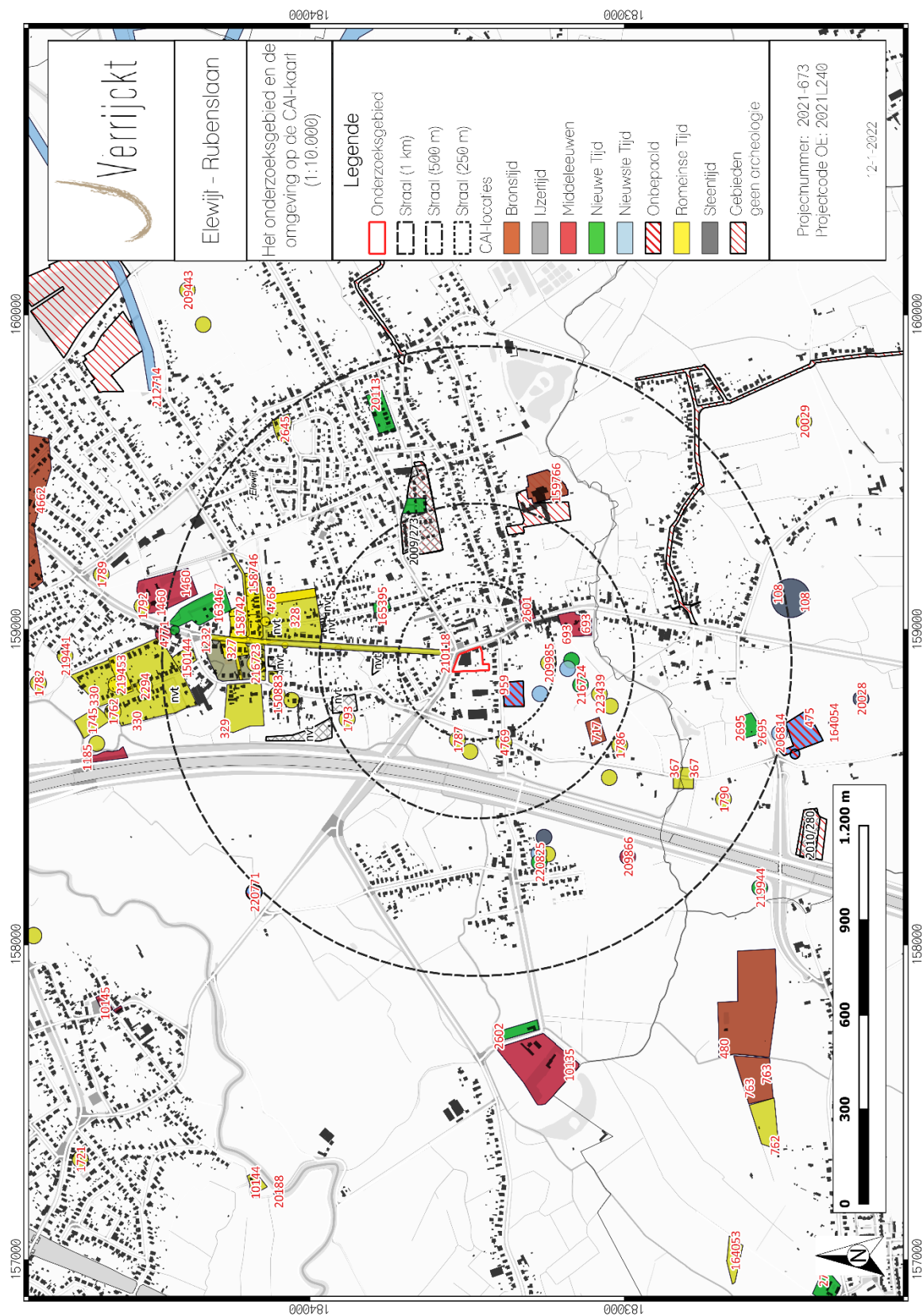
In de ruime (500 m) en de directe (250 m) omgeving van het onderzoeksgebied komen volgens de CAI-kaart verschillende archeologische waarden voor. Een grafheuvel met een diameter van 18 m werd waargenomen via luchtfotografie aan de Eppegemsesteenweg. De grafheuvel dateert uit de Vroege of Midden Bronstijd (1800-1300 v.Chr.). Nabij de Tervuursesteenweg werd een in een brons vervaardigde (nier)dolk teruggevonden daterende uit de Bronstijd (1800-1100 v.Chr.). Aan de

Waversebaan werden enkele munten uit de Midden-Romeinse periode (69-284 n.Chr.) teruggevonden, waaronder een *denarius* van Faustina II uit 175/176 n.Chr. Nabij het kruispunt van de Eppegemsesteenweg en Waversebaan werd een munt van Hadrianus (117-138 n.Chr.) aangetroffen. Aan de Sint-Hubertusweg werd een Romeinse munt uit de Midden-Romeinse periode teruggevonden. De munt werd vermoedelijk geslagen onder keizer Severus Alexander (222-235 n.Chr.). Metaaldetectie aan de Sint-Hubertusweg leverde de vondst op van een bronzen sleutel en loden gewichtje, beide vermoedelijk afkomstig uit de Romeinse periode.³⁶ J. Mertens ondernam in de periode tussen 1947 en 1953 een belangrijke poging om de grenzen van de Romeinse *vicus* te bepalen. Tijdens het uitgebreide onderzoek door middel van landschappelijke boringen en proefputten werd een groot aantal vondsten, sporen en structuren teruggevonden, gaande van natuurstenen brokstukken, fragmenten Terra Sigillata, bronzen beeldjes tot dakpanfragmenten. De *vicus* strekt zich uit over de regio tussen de Tervuursesteenweg, de Diependaalstraat, de Ter Borchstraat en de Waversebaan. Op basis van het vondstmateriaal zou de *vicus* dateren uit de periode tussen de 1ste en de 3de eeuw. Tussen 2012 en 2013 werd door archeologen van All-Archeo bvba ter hoogte van Tervuursesteenweg een opgraving uitgevoerd. Op basis van de onderzoeksresultaten kon de grens van de *vicus* meer naar het zuiden, langsheen de Tervuursesteenweg, verplaatst worden. De begrenzing bepaald door J. Mertens lijkt op basis van het onderzoek niet langer relevant te zijn. Naast het grote aantal sporen werd een enorme hoeveelheid vondstmateriaal uit de Romeinse periode aangetroffen. Bijkomend werden verscheidene sporen uit 16de en 17de eeuw blootgelegd.³⁷ De Sint-Hubertuskerk van Elewijt, gelegen aan de Tervuursesteenweg, is opgebouwd uit een neogotisch kerkgebouw uit 19de eeuw en een Romaanse Westoren daterende uit de 12de eeuw. Naar aanleiding van een toevalsvondst kon in het kerkgebouw een kleinschalig archeologische onderzoek plaatsvinden. Hierbij werden verschillende bodemprofielen aangelegd. Uit deze profielen bleek dat de kerk onder het huidige vloerniveau een complexe stratigrafie aanwezig was, bestaande uit een reeks ophogingspakketten, vaak puinlagen, waar tussen verscheidene vloerniveau 's voorkwamen. Langsheen de Tervuursesteenweg was tijdens de Late Middeleeuwen en de Post-Middeleeuwen een castrale molte met opper- en nederhof aanwezig. Deze molte wordt op verschillende historische kaarten afgebeeld, waaronder de Villaret- en de Ferrariskaart. Het desbetreffende landgoed stond in de 15de eeuw gekend als de heerlijkheid van Steenwinckele. Via metaaldetectie werden aan de Sint-Hubertusweg een Brusselse oord, geslagen in 1648 en een tweetal 18de -eeuwse aangetroffen. Ter hoogte van Sweynbeerstraat was in de 18de eeuw een kapel gelegen. Uit de Eerste Wereldoorlog (1914-1918) werden nabij de Sint-Hubertusweg verschillende munitieclipsen bestemd voor het Duitse K98 Mauser geweer teruggevonden. Aan de Eppegemsesteenweg werd een uniformknop uit koper teruggevonden waarvan de nationaliteit onbekend was. Op dezelfde locatie werd ook een kartetskogel aangetroffen.³⁸

³⁶ CAI 2021

³⁷ VAN DER KELEN et al. 2015, p. 12-83.

³⁸ CAI 2021

Figuur 31: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart (1:10.000)³⁹

³⁹ CAI 2021

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het onderzoeksgebied werden enkele archeologienota's opgemaakt. Tevens werd er één vervolgonderzoek uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder wordt de nota "Nota Perk (Steenokkerzeel) – Tervuursesteenweg" met ID 19684 uitgebreider beschreven. De locatie van het uitgevoerde onderzoek komt sterk overeen met deze van het onderzoeksgebied waardoor dit onderzoek relevante info kan herbergen over de archeologische verwachting binnen het huidige onderzoeksgebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
3893	ZEMST - WAVERSEBAAN 114	ARCHEOLOGIENOTA UIT JUNI 2017	CLAESSENS L., FERKET R., 2017. <i>ARCHEOLOGIENOTA ELEWIJT (ZEMST) - WAVERSEBAAN 114</i> , RAPPORTEN ALL-ARCHEO BVBA 526, TEMSE: ALL-ARCHEO BVBA.
17671	PERK (STEENOKKERZEEL) - TERVUURSESTEENWEG	ARCHEOLOGIENOTA UIT MAART 2021	VAN BUGGENHOUT J., 2021. <i>ARCHEOLOGIENOTA PERK (STEENOKKERZEEL) - TERVUURSESTEENWEG</i> , RAPPORTEN ALL-ARCHEO BVBA 1149, BORNEM: ALL-ARCHEO BVBA.
16656	STEENOKKERZEEL - BOEKTSESTRAAT	ARCHEOLOGIENOTA UIT OKTOBER 2020	DEVILLE T., HOUBRECHTS S., 2020. <i>BOEKTSESTRAAT TE STEENOKKERZEEL</i> , <i>ARCHEOLOGIENOTA</i> , CONDOR RAPPORTEN 625, HASSELT: CONDOR ARCHAEOLOGICAL RESEARCH.
20318	ZEMST - DRIESSTRAAT EN LANGE RAVESTRAAT	ARCHEOLOGIENOTA UIT SEPTEMBER 201	HOLSTEIN C., VALVEKENS L., 2021. <i>ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE DRIESSTRAAT EN DE LANGE RAVESTRAAT TE ZEMST (PROVINCIE VLAAMS-BRABANT)</i> , ABO ARCHEOLOGISCHE RAPPORTEN 1639, AARTSELAAR: ABO NV.
6171	ELEWIJT (ZEMST) - TUILSTRAAT EN KAMPENHOUTSEBAAN	ARCHEOLOGIENOTA UIT JANUARI 2018	VERRIJCKT J., 2018. <i>ARCHEOLOGIENOTA: ZEMST ELEWIJT TUILSTRAAT-KAMPENHOUTSEBAAN</i> , BAAC VLAANDEREN RAPPORT 746, BASSEVELDE: BAAC VLAANDEREN BVBA

19684	PERK (STEENOKKERZEEL) – TERVUURSESTEENWEG	NOTA UIT AUGUSTUS 2021	REYNS N., 2021. ARCHEOLOGIENOTA PERK (STEENOKKERZEEL) – TERVUURSESTEENWEG, RAPPORTEN ALL-ARCHEO BVBA 1149, BORNEM: ALL- ARCHEO BVBA.
-------	---	------------------------	--

Vooronderzoek: Perk (Steenokkerzeel) – Tervuursesteenweg⁴⁰ (ID-nummer: 19684)

“Tijdens het landschappelijk booronderzoek hebben we gelet op de aanwezigheid van erosievlakken en tekenen van mechanische afvlakking. Binnen het onderzoeksgebied is een beperkte variatie in de bodemopbouw vast te stellen. Er werden twee typeprofielen onderscheiden.

Tot het eerste typeprofiel behoren boringen 1 tot 3. Ze komen voor in het zuiden van het onderzoeksgebied. Bovenaan is in boringen 1 en 2 een ploeglaag aanwezig. Daaronder is een opgebracht pakket vastgesteld. Ter hoogte van boring 3 gaat het om wel drie opeenvolgende opgebrachte pakketten tot een diepte van 1,10 m onder het maaiveld. Onder de opgebrachte lagen bevindt zich een begraven antropogene humus A horizont in boringen 1 en 2 en een begraven ploeglaag in boring 3. Tot slot troffen we daaronder de C horizont aan, die gleyverschijnselen vertoont. De C horizont bestaat uit de tertiaire ondergrond.

Boringen 4 en 5 behoren tot een tweede typeprofiel. Dit typeprofiel vertoont sterke gelijkenissen met typeprofiel 1, maar hier zijn geen opgebrachte lagen aanwezig. Ter hoogte van boring 4 werden twee opeenvolgende ploeglagen aangetroffen die gelegen waren op een begraven ploeglaag. Daaronder ving de C horizont aan die gleyverschijnselen vertoonde en die alluviaal van oorsprong was. Wellicht zijn de afzettingen te relateren aan de Leibeek – Loop I die door het onderzoeksgebied loopt. Tot slot bestaat de bodemopbouw ter hoogte van boring 5 uit een donker grijsbruin antropogene humus A horizont van ca. 60 cm dik die gelegen is op de C horizont die gleyverschijnselen vertoont. Ook hier bestaat de C horizont opnieuw uit tertiaire afzettingen.

Tijdens het uitgevoerde landschappelijk bodemonderzoek werd slechts één relevant aardkundig niveau vastgesteld. Het betreft de bovenzijde van de C horizont. Van dit niveau werd een digitaal terreinmodel gemaakt. Hieruit blijkt dat deze horizonten een gelijkaardige topografie vertonen als het huidige maaiveld.

Nu we de bodemopbouw toegelicht hebben, kunnen we een inschatting maken van de bewaringstoestand van de natuurlijke aardkundige eenheden. Tijdens het landschappelijk booronderzoek bleek dat de C horizont overal bestaat uit tertiaire afzettingen. De jongere, quartaire afzettingen zijn overal opgenomen in de bovenliggende ploeglaag. De aanwezigheid van verschillende opgebrachte lagen en ook het voorkomen van baksteen tot net boven de C horizont in verschillende boringen geeft aan dat het terrein wellicht vergraven is. Mogelijk is dit terug te leiden tot de bouw van een woning in de 20ste eeuw en later ook de sloop ervan.

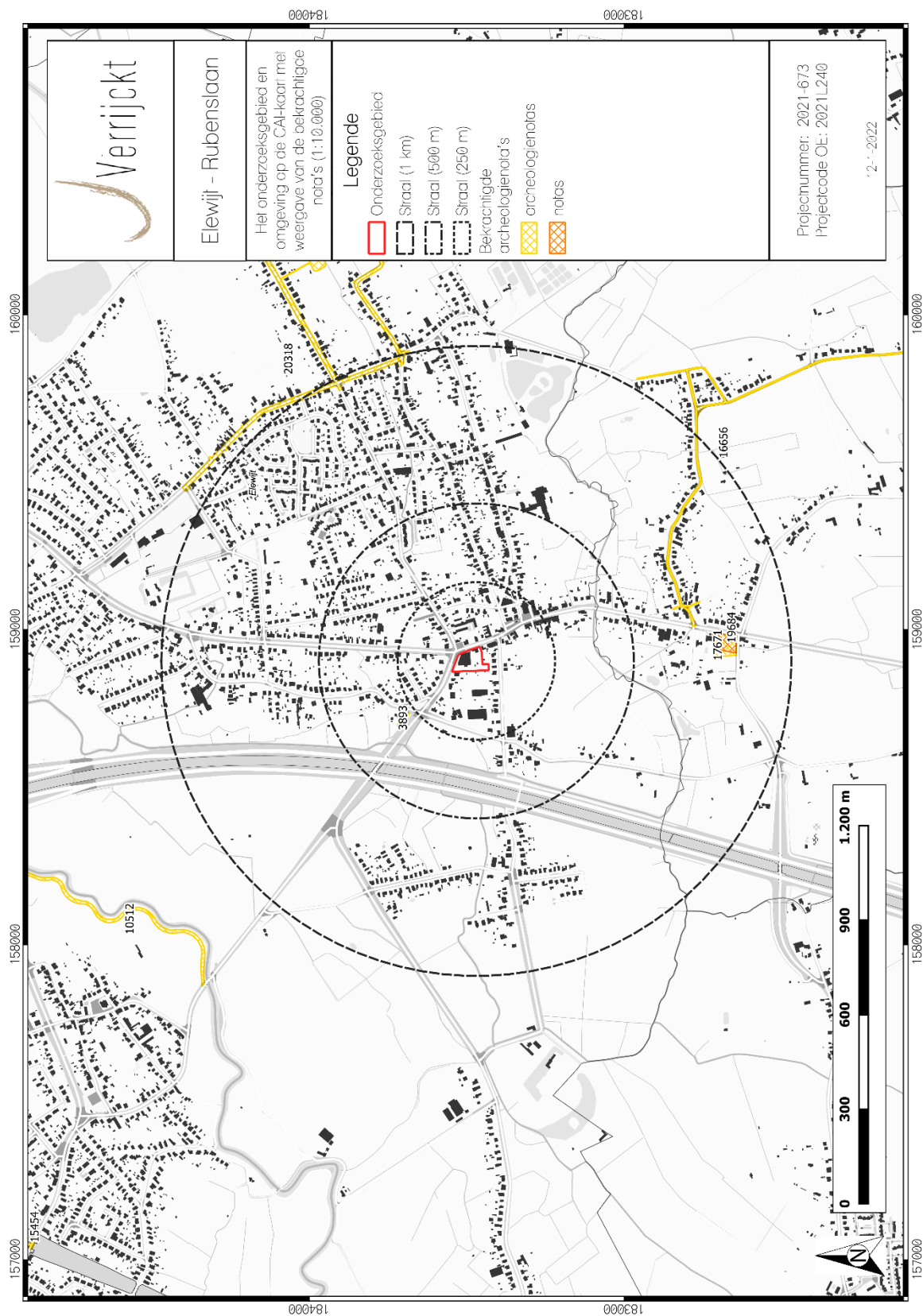
Tijdens het landschappelijk booronderzoek werden geen antropogene sporen aangetroffen. Daarom wordt geen kaart afgebeeld met de locatie van de aangetroffen antropogene sporen. Nergens werd de grondwatertafel vastgesteld tijdens het landschappelijk booronderzoek.”⁴¹

⁴⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/19684>

⁴¹ REYNS 2021, p. 13-17.

Op 4 augustus 2021 voerden archeologen van All-Archeo bvba aan de Tervuursesteenweg te Perk (Steenokkerzeel) een landschappelijke booronderzoek uit. Op basis van de geplaatste boringen bleken binnen het toenmalige onderzoeksgebied twee pedogenetische of bodemkundige zones voor te komen. In het zuiden van het onderzoeksgebied werd een geelbruine C-horizont met gleyverschijnselen telkens afgedekt door enkele ophogingspakketten en/of ploeglagen (A-horizont). In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied werd bij boring 4 een grijze C-horizont, geïnterpreteerd als zijnde een alluviale afzetting afkomstig van de Leibeek of -loop, afgedekt door een reeks van drie ploeglagen. Bij boring 5 werd een grijze C-horizont afgedekt door een ca. 60 cm dikke antropogene humus A-horizont. Hierbij kan de vraag gesteld worden, gezien de gelijkaardige bodemkundige situatie volgens de Bodemkaart van Vlaanderen, of ook binnen het huidige onderzoeksgebied een dergelijke bodemopbouw verwacht mag worden.⁴²

⁴² REYNS 2021, p. 13-17.

Figuur 32: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart met een weergave van de bekrachtigde (archeologie)nota's (1:10.000)⁴³

⁴³ CAI 2021

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

Het onderzoeksgebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime (500 m) en de directe (250 m) omgeving van het onderzoeksgebied kent een groot aantal archeologische vondstlocaties. Ten zuidwesten en ten noorden van het onderzoeksgebied zijn verschillende sporen en vondsten uit de late bronstijd en vroege ijzertijd aangetroffen. Ten zuidwesten en ten westen (Sint-Hubertusweg en Waversebaan) van het onderzoeksgebied werden tal van losse vondsten uit de Romeinse periode teruggevonden, waaronder munten, een loden gewicht en een bronzen sleutel. Ten noorden (Tervuursesteenweg) van het onderzoeksgebied werden talrijke sporen, structuren en vondsten uit Romeinse periode aangetroffen die in verband te brengen zijn met de *vicus* van Elewijt. De grens van de *vicus* ligt op een kleine afstand ten noorden van het onderzoeksgebied. De *vicus* dateert op basis van de grote hoeveelheid aan vondsten uit de 1ste tot 3de eeuw. Ten zuidoosten bevinden zich een castrale motte met een opper en een nederhof (de heerlijkheid van *Steenwinckele*) en de Sint-Hubertuskerk, waarvan de weststoren dateert uit de 12de eeuw. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied situeert zich (de restanten van) een kapel uit de 18de eeuw. Zowel ten noorden als ten zuiden van het onderzoeksgebied werden sporen en, in hoofdzaak, vondsten uit de Nieuwe en Nieuwste tijd aangetroffen, gaande van munten, uniformknopen tot munitieclipsen. Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal omvat het onderzoeksgebied steeds één tot meerdere gebouwen en een achterliggende (moes)tuin, akker- en/of weiland. Hierbij zijn de gebouwen steeds gelegen langsheen de (voorloper van de) Tervuursteenweg, in het noordoosten van het onderzoeksgebied.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal omvat het onderzoeksgebied steeds één tot meerdere gebouwen en een achterliggende (moes)tuin, akker- en/of weiland. Hierbij zijn de gebouwen steeds gelegen langsheen de (voorloper van de) Tervuursteenweg, in het noordoosten van het onderzoeksgebied. Op fotomateriaal uit de periode 1979-1990 kan de bouw waargenomen worden van een bedrijfs- en/of winkelcomplex en bijhorende parkeerzone in de noordelijke en de noordoostelijke zone van het onderzoeksgebied. Het huidige grootwarenhuis verschijnt pas op de locatie van het winkel- en/of bedrijfscomplex op fotomateriaal uit 2016. Vermoedelijk is het onderzoeksgebied niet diepgaand verstoord door de aanleg van de hedendaagse parkeerzone en de verschillende tuinzones. Enkel ter hoogte van het huidige grootwarenhuis en de halfopen woningen kan een diepgaande verstoring van het bodemarchief verwacht worden.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de uitbreiding van een grootwarenhuis. De uitbreiding zal plaatsvinden tussen het bestaande grootwarenhuis en de halfopen woning met het huisnummer 740 aan de Tervuursesteenweg. Hierbij zal de parkeerzone, achter het grootwarenhuis, worden verwijderd en de nabijgelegen halfopen woning met het huisnummer 736 en bijgebouw aan de Tervuursesteenweg worden afgebroken. Op vraag van de opdrachtgever blijft de reeds aangehaalde halfopen woning met het huisnummer 740 en de bijhorende verharding (oprit) behouden. De gehele tuinzone van de halfopen woning met het huisnummer 740 en een deel van de aangrenzende

tuinzone van de open woning met het huisnummer 4 aan de Eppegemsesteenweg zullen ingericht worden als een (nieuwe) parkeerzone, bestaande uit 26 parkeerplaatsen, waaronder 4 voor elektrische voertuigen (laadpalen). De parkeerzone wordt opgetrokken in klinkers en grasdallen en aangevuld met een doorgang voor voetgangers en fietsers in dolomiet en verscheidene boom- en siertuinperken. De doorgang sluit aan op de te behouden verharding van de halfopen woning met het huisnummer 740. Om een inrit te kunnen voorzien voor de (nieuwe) parkeerzone dienen twee parkeerplaatsen van de aanpalende, verder te behouden parkeerzone, te worden verwijderd. Bij de geplande werkzaamheden worden de eventueel aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

Ter hoogte van de Tervuursesteenweg voerden archeologen van All-Archeo bvba in 2012 en 2013 een opgraving uit. Hierbij werd onder de teelaarde of de funderingslaag (A-horizont), bij de aanwezigheid van een verharding, een donker roodbruine laag aangetroffen, waarin een grote hoeveelheid Romeins vondstmateriaal werd teruggevonden. Deze zogenaamde Romeinse laag kende een dikte van 20 cm, in het zuiden, en 50 cm, in het noorden, en dekte vaak een B-horizont af. Onder deze B-horizont was op een diepte van ca. 80 cm -mv. de moederbodem (C-horizont) gelegen.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het onderzoeksgebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied zijn mogelijk begraven paleobodems aanwezig. Om na te gaan of er effectief sprake is van goed bewaarde paleobodems, alsook om na te gaan op welke diepte een eventueel archeologisch niveau zich situeert, zijn landschappelijke boringen noodzakelijk.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Rubenslaan te Elewijt, een deelgemeente van de gemeente Zemst (prov. Vlaams-Brabant). De naam Elewijt, voorheen Eelwijt of Elewite zou zijn afgeleid van de Germaanse termen ele of eel, voor adiel of edel en widu, voor woud. Op historisch kaartmateriaal omvat het steeds één tot meerdere gebouwen en een achterliggende (moes)tuin, akker- en/of weiland. Hierbij zijn de gebouwen steeds gelegen langsheen de (voorloper van de) Tervuursteenweg, in het noordoosten van het onderzoeksgebied. Hierdoor is de verwachting op archeologische sites uit de Nieuwe en Nieuwste Tijd in de noordoostelijke zone van het onderzoeksgebied matig tot hoog. De rest van het onderzoeksgebied kent, gezien de afwezigheid van enige historische bebouwing en het landgebruik een lage tot matig verwachting.

Het onderzoeksgebied kent volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen een hoogte tussen ca. 9,83 m en 11,42 m +TAW. Hierbij is het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied lager gelegen dan noord(west)elijk deel. Derhalve helt het onderzoeksgebied geleidelijk aan af in de richting van

het noord(west)en. Het verschil in hoogte tussen het zuidelijk en het noordelijk deel werd waarschijnlijk veroorzaakt door de aanleg van de woningen en/of langsheen de Eppegemsesteenweg en de Rubenslaan en de hiermee gepaard gaande ophoging. Landschappelijk gezien, het onderzoeksgebied situeert het onderzoeksgebied zich op de overgang tussen een hoger gelegen zone in het zuiden en een lager gelegen zone in het noorden. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterloop vormt de Barebeek, gelegen op ca. 309 m afstand (in vogelvlucht) ten zuiden van het onderzoeksgebied. Zowel de Bare- als de Binnebeek maken deel uit van het grote(re) riviersysteem van de Dijle. Samengevat, is het onderzoeksgebied gelegen op de overgang tussen een hoger gelegen zone, meer bepaald een voorloper van het glacis van Okkerzeel en een lager gelegen zone, onderdeel van de vallei van de Zenne en de Barebeek. Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen drie bodemtypes voor: een matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc) in het noordwesten, een droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pbc) in het noordoosten, het zuiden en het westen en bebouwde zones (OB) in het (zuid)oosten. Gelet op de landschappelijke ligging, in een omgeving met enkele beekvalleien, en de bodemkundige situatie is er een matige tot hoge verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig..

Het onderzoeksgebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime (500 m) en de directe (250 m) omgeving van het onderzoeksgebied kent een groot aantal archeologische vondstlocaties. Ten zuidwesten en ten noorden van het onderzoeksgebied zijn verschillende sporen en vondsten uit de late bronstijd en vroege ijertijd aangetroffen. Ten zuidwesten en ten westen (Sint-Hubertusweg en Waversebaan) van het onderzoeksgebied werden tal van losse vondsten uit de Romeinse periode teruggevonden, waaronder munten, een loden gewicht en een bronzen sleutel. Ten noorden (Tervuursesteenweg) van het onderzoeksgebied werden talrijke sporen, structuren en vondsten uit Romeinse periode aangetroffen die in verband te brengen zijn met de vicus van Elewijt. De grens van de vicus ligt op een kleine afstand ten noorden van het onderzoeksgebied. De vicus dateert op basis van de grote hoeveelheid aan vondsten uit de 1ste tot 3de eeuw. Ten zuidoosten bevinden zich een castrale molte met een opper en een nederhof (de heerlijkheid van Steenwinkele) en de Sint-Hubertuskerk, waarvan de westtoren dateert uit de 12de eeuw. Ten noordoosten van het onderzoeksgebied situeert zich (de restanten van) een kapel uit de 18de eeuw. Zowel ten noorden als ten zuiden van het onderzoeksgebied werden sporen en, in hoofdzaak, vondsten uit de Nieuwe en Nieuwste tijd aangetroffen, gaande van munten, uniformknopen tot munitieclipsen. Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal omvat het onderzoeksgebied steeds één tot meerdere gebouwen en een achterliggende (moes)tuin, akker- en/of weiland. Hierbij zijn de gebouwen steeds gelegen langsheen de (voorloper van de) Tervuursesteenweg, in het noordoosten van het onderzoeksgebied. De verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) is matig tot hoog.

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de uitbreiding van een grootwarenhuis. De uitbreiding zal plaatsvinden tussen het bestaande grootwarenhuis en de halfopen woning met het huisnummer 740 aan de Tervuursesteenweg. Hierbij zal de parkeerzone, achter het grootwarenhuis, worden verwijderd en de nabijgelegen halfopen woning met het huisnummer 736 en bijgebouw aan de Tervuursesteenweg worden afgebroken. Op vraag van de opdrachtgever blijft de reeds aangehaalde halfopen woning met het huisnummer 740 en de bijhorende verharding (oprit) behouden. De gehele tuinzone van de halfopen woning met het huisnummer 740 en een deel van de aangrenzende tuinzone van de open woning met het huisnummer 4 aan de Eppegemsesteenweg zullen ingericht worden als een (nieuwe) parkeerzone, bestaande uit 26 parkeerplaatsen, waaronder 4 voor elektrische voertuigen (laadpalen). De parkeerzone wordt opgetrokken in klinkers en grasdallen en aangevuld met een doorgang voor voetgangers en fietsers in dolomiet en verscheidene boom- en siertuinperken. De doorgang sluit aan op de te behouden verharding van de halfopen woning met het huisnummer 740. Om een inrit te kunnen voorzien voor de (nieuwe) parkeerzone dienen twee parkeerplaatsen van de aanpalende, verder te behouden

parkeerzone te worden verwijderd. Bij de geplande werkzaamheden worden de eventueel aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd.

Op basis van de bovenstaande gegevens is er een matig tot hoge archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de Steentijd. De verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode, de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) en de recentere perioden (Nieuwe en Nieuwste tijd) is hoog.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het onderzoeksgebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigt wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het onderzoeksgebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de Steentijd, Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

Bodem

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
 - o Wat is de aard van dit niveau?
 - o Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
 - o Kan dit niveau gedateerd worden?

- Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
- Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?
- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?

- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Naar aanleiding van de aanvraag voor een omgevingsvergunning in het kader van de uitbreiding van een grootwarenhuis aan de Rubenslaan te Elewijt, een deelgemeente van de gemeente Zemst (prov. Vlaams-Brabant) op basis van een bureauonderzoek een archeologienota opgesteld. Op basis van de gegevens uit het onderzoek kunnen er geen gefundeerde uitspraken worden gedaan over de aan of afwezigheid van archeologische artefacten-en/of sporensites. Wel is er een archeologische verwachting voor sites uit de Steentijd tot de Middeleeuwen. Om na te gaan of er effectief goed bewaarde archeologische sites aanwezig zijn, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart (1:10.000)	4
Figuur 2: Het onderzoeksgebied op de kadasterkaart of GRB (1:800)	5
Figuur 3: Het onderzoeksgebied met een weergave van de toekomstige inplanting op orthofoto (1:800)	10
Figuur 4: Twee snedes van de geplande werken	12
Figuur 5: Een syntheseplan van de geplande werken op orthofoto (1:800)	13
Figuur 6: Het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen of DHM II (1:800)	15
Figuur 7: Het onderzoeksgebied op het DHM II (1:20.000)	16
Figuur 8: Illustratie gradiëntzone	17
Figuur 9: Het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (1:10.000)	19
Figuur 10: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 (1:10.000)	20
Figuur 11: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:200 000) betreffende het onderzoeksgebied	21
Figuur 12: Het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 (1:10.000)	22
Figuur 13: De kenmerken van de Quartairgeologische kaart (1:50 000) betreffende het onderzoeksgebied	23
Figuur 14: Het onderzoeksgebied op de Bodemkaart van Vlaanderen (1:5.000)	24
Figuur 15: Het onderzoeksgebied op de Villaretkaart (1:5.000)	28
Figuur 16: Het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (1:5.000)	29
Figuur 17: Het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (1:5.000)	30
Figuur 18: Het onderzoeksgebied op de Vandermaelenkaart (1:5.000)	31
Figuur 19: Het onderzoeksgebied op de Poppkaart (1:5.000)	32
Figuur 20: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1873 (1:5.000)	33
Figuur 21: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1904 (1:5.000)	34
Figuur 22: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1939 (1:5.000)	35
Figuur 23: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1969 (1:5.000)	36
Figuur 24: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1981 (1:5.000)	37
Figuur 25: Het onderzoeksgebied op de topografische kaart van 1989 (1:5.000)	38
Figuur 26: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1971 (1:5.000)	39
Figuur 27: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 1979-1990 (1:5.000)	40
Figuur 28: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2000-2003 (1:5.000)	41
Figuur 29: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2015 (1:5.000)	42
Figuur 30: Het onderzoeksgebied op de orthofoto van 2016 (1:5.000)	43
Figuur 31: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart (1:10.000)	49
Figuur 33: Het onderzoeksgebied en de omgeving op de CAI-kaart (1:10.000)	53

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.	44
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied.	50

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST: ELEWIJ - RUBENSLAAN	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK: 2021-673
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied en toekomstige inplanting op orthofoto
Aanmaakschaal	1:2.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 6
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 9
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op tertiairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Villaretkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:2.500
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	31/12/2021 (raadpleging)

Plannummer	Figuur 20
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 21
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1904
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 22
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1939
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 23
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1969
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 24
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1981
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 25
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op de topografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1989
Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 31
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016

Datum	31/12/2021 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 32
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Onderzoeksgebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:1
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	31/12/2021 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2021. Geoportaal. Available at: <https://geo.onroerenderfgoed.be>.

AGIV, 2021a. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: <http://www.geopunt.be>.

AGIV, 2021b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2021d18d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootchalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2021e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: <http://www.geopunt.be>.

CAI, 2021. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: <http://cai.onroerenderfgoed.be/>.

DOV VLAANDEREN, 2021a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2021b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

DOV VLAANDEREN, 2021c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>.

GEOPUNT, 2021a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2021b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2021c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2021d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be> [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2021e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: <http://www.geopunt.be>.

GEOPUNT, 2021f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

GEOPUNT, 2021g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403>.

IOE, 2021. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: <https://inventaris.onroenderfgoed.be>.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

HASQUIN H., 1980. *Gemeenten van België geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*, 1. Vlaanderen en 2. Vlaanderen-Brussel, Brussel: La Renaissance Du Livre

WIKIPEDIA 2021. Elewijt. Available at: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Elewijt>.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: Parochiekerk Sint-Hubertus [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40990> (Geraadpleegd op 31-12-2021)

REYNS N., 2021. *Archeologienota Perk (Steenokkerzeel) – Tervuursesteenweg*, Rapporten All-Archeo bvba 1149, Bornem: All-Archeo bvba.

VAN DER KELEN A., DIERCKX L., DERIEUW M., REYNS N., 2015. *Archeologische opgraving Elewijt (Zemst) – Tervuursesteenweg*, Rapporten All-Archeo bvba 101, Temse: All-Archeo bvba.

6 BIJLAGEN

INPLANTINGSPLAN BESTAAND

INPLANTINGSPLAN NIEUW

TERREINPROFIEL 1.0 BESTAAND

TERREINPROFIEL 1.0 NIEUW

TERREINPROFIEL 2.0 BESTAAND

TERREINPROFIEL 2.0 NIEUW